

Delavska enotnost

Glasiło Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 1. september 1983
letnik 42, številka 34, cena 10 din

Boleči, a nujni rez

Močno je te dni odjeknila novica iz Titovega Velenja, da so v Gorenju prerazporedili 220 delavcev iz administracije v proizvodnjo. Poročevalci v isti sapi dodajajo, naj bi jeseni zamenjali svinčnike z delom za stroji še 118 delavcev.

V Gorenju imajo seveda za to potezo svojo razlago. Poudarjajo, da bi lahko do konca letošnjega leta odpravili sprotno izgubo, če bi v primerjavi z letošnjim prvim polletjem povečali proizvodnjo za 40 odstotkov. Zdaj, ko so se otrešli zagat pri oskrbi z reprodukcijskimi materiali in surovinami, bi to lahko dosegli samo z večzmeskim delom v proizvodnji, za kar pa jim primanjkuje delavcev. Kot je zapisal Gospodarski vestnik, so se odločili, da jih bodo poiskali tako, kot je za jugoslovansko prakso dokaj nenavadno — med svojimi delavci v administraciji.

V malce širši razčlembi »primera Gorenja« se za hip ustavimo najprej pri velenjski razlagi. Res je, da se tovarna v Titovem Velenju ta čas spopada s kopico svojih težav, ki jih ne gre preprosto posploševati. Gorenje mora danes hočeš nočeš plačevati davek neutemeljeni megalomaniji, kjer skače v ospredje polomija s Körtingom, kot tudi bolj ali manj zgrešeni poslovni politiki na drugih področjih. Toda to, kar danes počne kolektiv Gorenja, da bi se izkopal iz težav, še zdaleč ne moremo označiti kot zgolj njegov problem. Le-ta je veliko širši in Gorenje kaže v tej zvezi omenjati kvečjemu zato, ker so v njem med prvimi spregledali. Ali drugače povedano: prešli od besed k dejanjem.

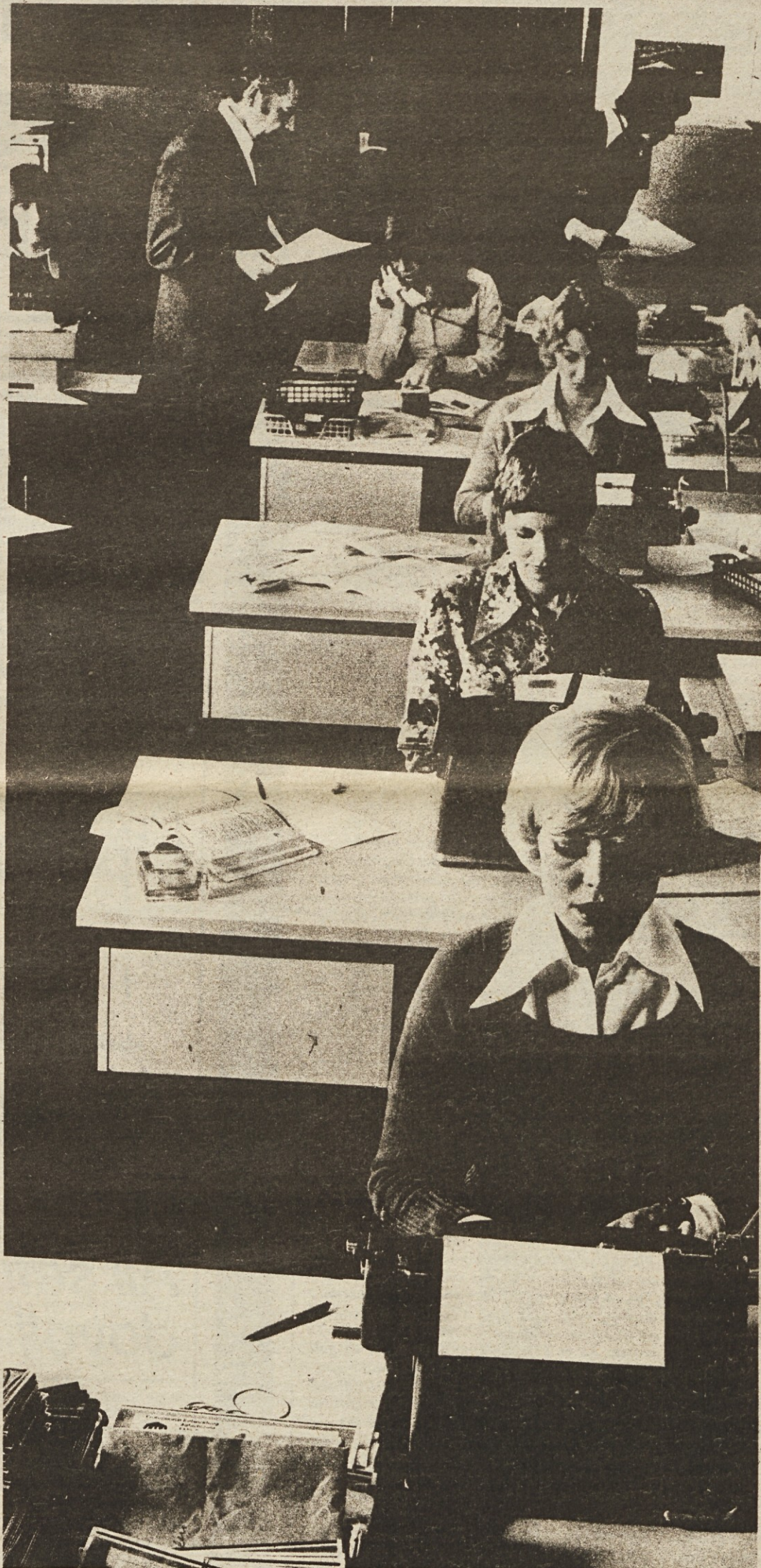
Konec koncev v stabilizacijski naravnosti družbe že kar precej časa ugotavljamo, da imamo glede na raven tehnološke razvitosti in števila delavcev zaposlenih v neposredni proizvodnji daleč prerazvejano režijo. To še zlasti občutijo kolektivi, ki se borijo za svoj dohodek na tujem trgu v ostrem spopadu z mednarodno konkurenco. Kaj v takšnih okoliščinah pomeni podatek, da imamo danes v Jugoslaviji ob 100 delavcih v neposredni proizvodnji 102 v režiji, je na dlani. Vrto-glavi ples cen, v katere kot strošek vgrajujemo tudi čezmerno režijo, je v veliki meri prav posledica tega. In če doma še mižimo na eno oko in v cenah še upoštevamo tudi ta »strošek«, si pri vključevanju v medna-

rodno delitev dela in pri izvozu tega nikakor ne moremo privoščiti. To kljub politiki realnejšega tečaja dinarja in izvoznim stimulacijam (če ne bi bilo tega, bi bili domala vsi izvozniki izgubarji) najbolj občutijo prav izvozniki. Kajpak tako gledano še zdaleč ne preseneča dejstvo, da so v režijo prvi najbolj drastično zarezali prav v Titovem Velenju, kjer večji del svoje proizvodnje izvažajo. Prav tako tudi ne bo nikakršno presenečenje, če se bo jutri podobno dogajalo tudi pri drugih naših velikih izvoznikih.

In do tega tudi mora priti. Kajti šele v trenutku, ko bomo skržili režijo (tako v združenem delu kot tudi zunaj njega) do meje, ki jo narekuje tehnološka raven proizvodnje in racionalno gospodarjenje, bomo dejansko lahko rekli, da smo začeli uveljavljati stabilizacijsko politiko. Zdaj ko se državni in drugi proračuni polnijo mimo zmognosti proizvodnje (tudi to je dokaz čezmerne administracije), tega še zagotovo ne moremo reči.

In kje je v tem bolečem, a nujnem rezu sindikat? Zavedajoč se ene svojih glavnih nalog — skrbi za socialno varnost delavcev — ne more ravnati drugače kot ravna: podpirati mora krčenje čezmerne režije. Demagoško kazanje s prstom na sindikat, češ, ta bi nas moral zaščititi, je v tem primeru popolnoma brez haska. Sindikat se je v vseh svojih dokumentih zavezal, da bo spodbujal stabilizacijsko naravnano gospodarjenje. To pa, kar so storili v Velenju, ni nič drugega kot prav to. Nekaj je namreč na dlani: sindikat lahko učinkovito skrbi za socialno varnost svojih delavcev prav na temelju dobrega gospodarjenja. Podobno velja tudi za samo delitev po delu, katere uveljavitev se že dalj časa vrti v začaranem krogu prav zaradi prevelike administracije. Delavca namreč v nobenem primeru ni moč nagraditi po sadovih njegovega dela, če moraš del teh rezultatov najprej nameniti za režijca, ki ga proizvodnja pravzaprav ne potrebuje ali si ga družba s takšno ekonomsko bazo kot je naša ne more privoščiti. Prav značilna je torej misel ene od premeščenih delavk v Gorenju, ki je šele zdaj po prihodu v proizvodnjo ugotovila, da so ti delavci (mislija je na tiste za tekočimi trakovi) vendarle pre-slabo plačani...

Ivo Kuljaj

Imamo prerazvejano režijo. Je torej velenjski primer znanilec drugačnega družbenega in gospodarskega ravnanja?

Nadaljevanka

Zgodba se je ponovila, takrat v Požarevcu. Medtem ko se tovarne sladkorja v Jugoslaviji bojujejo za surovino (sladkorno peso) ter razkorakom med njenimi cenami in ceno končnega izdelka in proizvodnimi stroški, v Požarevcu končujejo še eno sladkorno tovarno. Njena zmogljivost bo 400.000 ton pese, za kar bi morali okoliški kmetje posaditi s to kulturo kakih 10.000 hektarov zemljišč. Za zdaj so zasadili 4.100 hektarov... Kako se bo investorjem in sovlagateljem — delovnim organizacijam s podonavskega področja, izvajalcem del ter republiki Srbiji, zraven pa lahko prištejemo tudi Beograjsko banko, ki je posodila velik del potrebnih sredstev — izplačala naložba 5,4 milijarde dinarjev, bomo ugotovili čez leto, dve.

Kaj o tem menite vi?

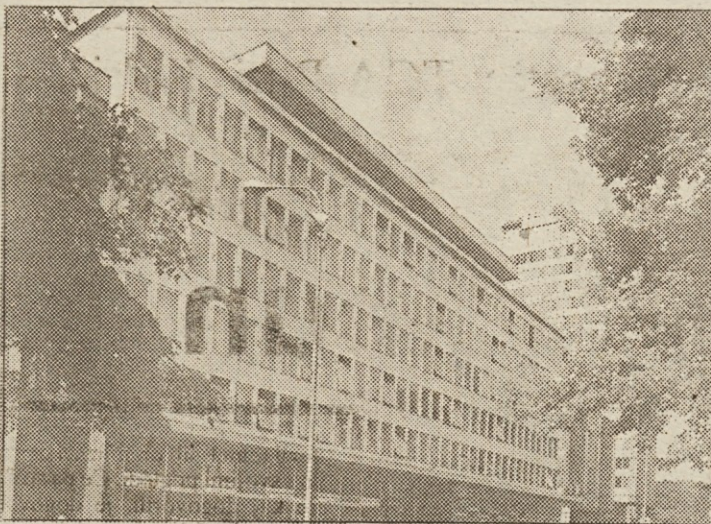
Premalo je organizacij združenega dela, ki v vse bolj zapletenih gospodarskih razmerah dobro gospodarijo in poslujejo v skladu z vsemi veljavnimi družbenimi normami. Zato je toliko pomembneje, da so se odbori samoupravne delavske kontrole v zadnjem letu lotili temeljite akcije in preprečevanja nestrokovnega in malomarnega dela, ki povzročata nezakonitosti in gospodarsko škodo.

Verjetno je napačil čas, ko moramo oceniti enoletno aktivnost samoupravne delavske kontrole in njene praktične učinke. Zadovoljni smo lahko, da se je veliko delavcev samoupravljalcev udeležilo seminarjev, na katerih so rešili številne nejasnosti o vlogi, pravicah in dolžnostih samoupravne delavske kontrole kot pomembnega dejavnika varstva samoupravnih pravic delavcev in družbene lastnine. Marsikje so delavci na tej podlagi okrepili moč samoupravljanja in demokratičnega razpletanja gospodarskih zagat in idejnopoličnih problemov.

Prizadevanje sindikatov in družbenih pravobranilcev samoupravljanja po krepitvi vloge samoupravne delavske kontrole pa v nekaterih občinah ni rodilo sadov. Tako se na primer v Ravnah na Koroškem v številnih delovnih organizacijah (Rudnik Mežica, Železarna Ravne, Instalater Prevalje, Lesna Slovenj Gradec itd.), krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih odbori samoupravne delavske kontrole v prvih petih mesecih letos sploh še niso sestali, kaj šele, da bi o problemih razpravljali in nakazali možne rešitve. Predvidevamo lahko dvoje: da je tako zato, ker vsa gospodarska protislovja in politične naloge sproti rešujejo na samoupraven in demokratičen način, ali pa gre za politično neaktivnost in premalo aktivno delo sindikata. Kaj o tem menite sindikalni delavci in predsedniki osnovnih sindikalnih organizacij v naštetih in drugih delovnih organizacijah?

Za uredništvo
Delavske enotnosti:
Emil Lah

V torek zvečer je na kraji delovni obisk v Slovenijo pripotovala delegacija sindikata delavcev državne uprave ZSSR, ki jo vodi član prezidija CK sindikata državnih organov ZSSR in predsednik moskovskega mestnega komiteja Boris Makarov. Sovjetska sindikalna delegacija je imela večeraj pogovore s predstavniki slovenskih sindikatov in ljubljanskega temeljnega sodišča, danes pa z delavci jeseniške občinske skupščine. Zanimali so se za sistem pravosodja in vlogo sindikata v državni upravi. E. L.

Sezono jesenskih sejmskih prireditev v Ljubljani je že devetindvajsetič zapored začel mednarodni sejem vin, žganih pijač, sadnih sokov ter vinogradniške in vinarske opreme. Na njem sodeluje 580 razstavljalcev iz 24 držav, ki so poslali trem komisijam v ocenitev (to je po mnenju mnogih najpomembnejši, čeprav malo »skrit« del sejma) kar 1758 vzorcev vin, žganih pijač ter sokov, od česar je bilo samo vin 1521 vzorcev. Na sejmu so poleg pijač razstavljeni tudi stroji za vinogradništvo in vinarstvo, reprodukcijski materiali ter gostinska oprema. R. B.

Letošnji, že 21. mednarodni kmetijski sejem v Gornji Radgoni je bil rekorden v mnogočem: številu tujih in domačih razstavljalcev, obiskovalcev, pa tudi številu poglobljenih strokovnih posvetov. Vse to pa je dragocena spodbuda za napredek kmetijstva, ki mu glede na možnosti in potrebe tudi v našem skupnem razvoju odmerjamo veliko vlogo. Ob prikazu proizvodnje kmetijske mehanizacije in opreme, kjer je vse več tudi domačega znanja in rešitev — na sejmu je bilo kar 44 inovacij — je veljala vsa pozornost predvsem živinoreji. B. Pirc

Vina (še) hodijo v slabe šole

Jugoslovansko gospodarstvo sodeluje na vrsti poslovnih in trgovskih sejmov po svetu, prireja pa jih tudi doma — z enim samim namenom, da bi kupcem predstavilo svoje izdelke, povečalo zanimanje zanje in s tem tudi svoj dohodek. Vprašanje pri tem pa je, ali vedno in povsod nastopa na najbolj ustrezen način, oziroma, ali v celoti uspe izrabiti komercialni pomen vsake sejemске prireditve. To vprašanje je — v današnjih gospodarskih težavah in devizni prezadolženosti — pomembno še zlasti v zvezi s sejmi, prek katerih bi bilo moč povečati prodajo na tuje.

Seveda ne trdimo, da se naši gospodarstveniki ne zavedajo možnosti, ki jim jih takšne prireditve — kakor je na primer vsakoletni mednarodni sejem vin, žganih pijač in sadnih sokov v Ljubljani — ponujajo. Trdimo pa, da jih ne izkoriščajo v celoti, bodisi ker jih ne znajo, še bolj pogosto pa zato, ker naše gospodarstvo (gledano v celoti) še vedno ni naravnano tako, da bi ponujalo res dobre izdelke. Dosedanja odrezanost od sveta se nam tudi na tem področju maščuje in tako devize, ki bi jih lahko iztržili, »pada« v roke bolj domiselnim in prodornim tujim podjetjem.

Ostanimo kar pri primeru vinskega sejma. Prireditelj si je v 30 letih obstoja (pravzaprav bo tridesetletnico praznovala prihodnje leto) pridobila velik ugled v svetu. Zakaj? Ne samo zaradi spretnosti organizatorjev, da na sejem vabijo pridelovalce vin in drugih pijač ter izdelovalce opreme za vinogradništvo in vinarstvo iz vsega sveta ter zaradi uvedbe ocenjevanja kakovosti pijač in podeljevanju priznanj. Prireditelj je bila iz leta v leto uspešnejša predvsem zato, ker so tuji vinarji znali izkoristiti prednosti, ki

jih na trgu prinesejo kolajne in priznanja. Zato so iz leta v leto pošiljali v ocenjevanje vse manj vin, za katera ni bilo moč pričakovati, da bodo dobila kako priznanje stroge (mednarodne) ocenjevalne žirije. Pridobljena priznanja pa so potem na moč popularizirali in s tem dvigali »ceno« svojim vinom, pa tudi prireditvi sami. Temu gibanju so mnogo počasneje sledili domači proizvajalci vin. Zlasti počasi so spoznavali (oziroma spoznavajo še danes), da se z vini slabše kakovosti ni mogoče uveljaviti. To dokazujejo velike zaloge neprodanega vina v domačih vinskih kletih, ko se bliža nova trgatega, prav tako pa tudi sorazmerno majhen iztržek za vina, prodana na tujem. Kakovost na svetovnem trgu pač nima prave konkurence (ceha je v tem primeru drugotnega pomena), počasi pa se takšen odnos zaradi zaostrenih razmer uveljavlja tudi pri nas.

Bera navsih priznanj za kakovost jugoslovanskih vin v Ljubljani je skromna, povsem neprimerna za državo, ki spada med deset največjih pridelovalcev vina na svetu. Vzrok za to pa je skrit v neustreznem izboru sort, zastareli tehnologiji vinogradništva in slabi »šoli« vin v kletih. Zaradi tega tudi takšne odskočne deske na svetovni trg, kot je vinski sejem in njegova priznanja, ni moč izkoristiti v celoti. Prepričanje, da trg »popije« vse, bo treba temeljito spremeniti, saj nasprotna dejstva dobesedno bodejo v nos. Seveda pa tega ne bo moč doseči v nekaj letih. Za tako obsežne spremembe je potrebno desetletje ali še več. Ves ta čas pa bo takšna prireditelj, kot je vinski sejem, pomembnejša odskočna deska na trg za tuje kot za domače vinarje.

Boris Rugelj

V Kombinatnu lesne industrije Logatec so sprejeli spodbudna merila za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke

Usmeritve uresničiti v praksi

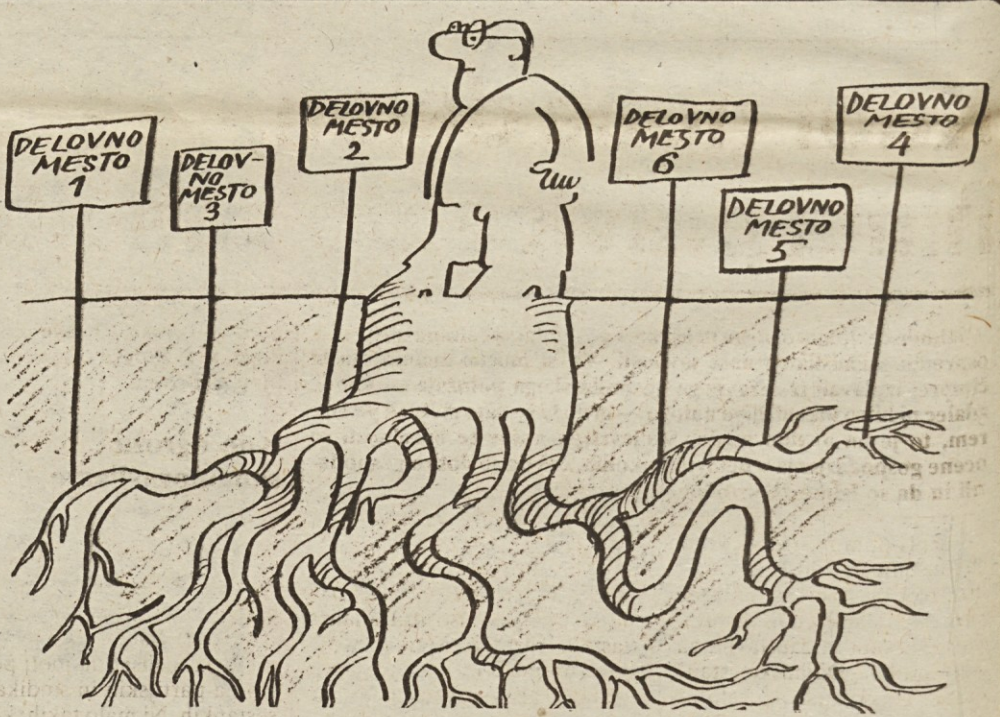
Delitev sredstev za osebne dohodke je v vsakem samoupravnem okolju zahtevna in odgovorna naloga. Dostikrat je trd oreh celo za strokovne službe. Strokovne predloge pa so temelj uveljavljanja politike razporejanja dohodka in sredstev za osebne dohodke. Marsikje veljajo kar za vso delovno organizacijo isti samoupravni akti, ki ne upoštevajo gospodarskih posebnosti temeljnih organizacij združenega dela. V takšnih primerih so pravilniki o delitvi sredstev za osebne dohodke le kopija samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, spremenjen je le naziv samoupravnega akta, s katerim kar počez in ne glede na rezultate dela in gospodarjenja dobivajo delavci osebne dohodke. Tako je sicer lahko ustvarjeno nekakšno zatišje, saj se vsi skrivajo za povprečjem. Pri tem pa lažna solidarnost krni ustvarjalno delo in ekonomske spodbude pri ustvarjanju dohodka in tudi pri prisvajanju osebnih dohodkov.

Boljši dobijo več

V Kombinatnu lesne industrije Logatec so z lansko spremembo samoupravnih aktov o razporejanju dohodka in deli-

tvi sredstev za osebne dohodke naredili temu konec. Delavci tiste temeljne organizacije, ki boljše gospodarijo, zadovoljivo izpolnjujejo načrte in tudi izvažajo, imajo več sredstev za

osebne dohodke od manj uspešnih. Tako bi moralo biti povsod, a se še marsikje ubadajo z abecedo razporejanja, čeprav 140. člen zakona o združenem delu jasno govori o

Ali šefi res dovolj delajo

Podatki o naši storilnosti niso nič kaj razveseljivi. Potem pa se človek vpraša, kako opravljamo svoje delo, če smo že skorajda vsako podrobnost popisali in zmerili pa se nam pri produktivnosti vseeno tako zatika.

Kakor za koga — merimo — bi temu lahko rekli. Za delavca pri stroju so stvari na dlani: njegov izdelek vidimo, vidimo tudi vsako njegovo kretanje. Za druge zaposlene pa to ne velja vedno.

Tako kot za vse druga dela in opravila smo tudi v opise del za vodje skupin, oddelkov ali enot in temeljnih organizacij in podobne zapisali vrsto nalog. Ena najpomembnejših je vodenje delovne skupine in mentorstvo, skratka, to je delo s posebno odgovornimi in pomembnimi nalogami. Ker so na ta dela običajno izbrani tudi najbolj sposobni ljudje, tako v strokovnem pogledu kot v odnosu do ljudi in organizacije dela, bi tudi pričakovali posebne rezultate. Dogaja se pa prav nasprotno, da velikokrat šepa ravno delovna disciplina, organizacija dela in so ljudje preveč prepuščeni sami sebi.

Nikakor ne bi mogli trditi, da se, po domače jim rečemo kar šefi, izogibajo delu. Nasprotno, ti ljudje zelo veliko delajo, so tako rekoč vsestranski. Vendar ne naredijo najprej ali v celoti tistega, kar je njihova prva dolžnost. Vodenje

oddelka, skupine ali enote je pravzaprav za večino šefov le ena od dolžnosti, potem pa še veliko delajo kot strokovnjaki na svojem področju. Nekateri so sposobni delati še zunaj svoje organizacije, kjer so seveda kot strokovnjaki povsod dobrodošli. Tako je neki gradbeni inženir vodja temeljne organizacije, nadzornik gradnje nekega objekta in še strokovni sodelavec projektiivnega biroja. Podobno se dogaja tudi v industriji in drugih vejah gospodarstva, pa v družbenih dejavnostih, visokem šolstvu, zdravstvu, kulturi in ne nazadnje tudi v upravi in raznih organizacijah.

Po vsem tem dodatnem delu je jasno, da tak vodilni delavec, če je razpet med dva ali celo tri delovna mesta, gotovo nobenega dela ne more opravljati temeljito.

Če odmislimo, da si s tem pogojujemo brezposelnost, je naša slaba storilnost zadosten vzrok, da se odgovorni za nagrajevanje lotijo tega »fenomena«. Predvsem je treba doseči, da bo tudi delo takih delavcev redno ocenjeno in ustrezno nagrajevano. Pri tem namreč ne gre zato, da bi tem »razpetim« delavcem očitali nedelo. Treba je doseči, da bodo svoja osnovna dela in naloge opravljali z vsem velikim znanjem in neumorno energijo, ki pa jo očitno tudi imajo.

Giia Vončina

kazalcih, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju rezultatov dela. Na podlagi teh določil lahko v organizacijah združenega dela oblikujejo še natančnejša merila za razporejanje sredstev za osebne dohodke. Nenazadnje smo sprejeli tudi družbeni dogovor o razporejanju dohodka in sredstev za osebne dohodke, kjer so zapisana »pravila igre« v delitvi.

V KLI so šli korak naprej in na podlagi lastnih izkušenj ter potreb oblikovali šest meril za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. Dogovorili so se, da lahko temeljne organizacije združenega dela povečajo sredstva za osebne dohodke predvsem na temelju produktivnosti dela, ki jo merijo s količinsko proizvodnjo, povečanja dohodka na zaposlenega v primerjavi s preteklim letom, znižanja stroškov ter tedaj, ko dohodek in akumulacija v primerjavi s povprečno porabljenimi sredstvi raste hitreje kot v preteklem letu, ter dodali še merilo, ki upošteva delež izvoza v celotnem prihodku. Za vsa ta merila so naredili potrebne številne izračune in kazalce. Po njih potlej vsake tri mesece določajo višino sredstev za osebne dohodke v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela. Sistem je naravnano tako, da ima lahko posamezna temeljna organizacija združenega dela zaradi slabih gospodarskih rezultatov

tudi manj sredstev za osebne dohodke in jih ne sme povečevati, vendar so se dogovorili, da so lahko razlike le 10-odstotne, razen tedaj, ko temeljna organizacija posluje z izgubo.

V javni razpravi o spremembah pravilnika o osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka je bilo sicer nekaj vroče krvi predvsem okrog vprašanja, ali je dovolj, da so razlike v višini osebnih dohodkov le 10-odstotne, vendar so se duhovi očitno pomirili, kajti v poročilu za prvo polletje so delavci v tozdu Drobno pohoštvo, kjer je zahtevnost del in nalog denimo v primerjavi s tozdom Stavbno pohoštvo nekoliko nižja, dobili za 8,1 odstotka sredstev za prvih sedem mesecev, v Stavbnem pohoštvo pa le 6,4 odstotka. Po teh merilih — trdijo v KLI — lahko zdaj temeljne organizacije z boljšim gospodarjenjem in izvoznimi rezultati dosežejo višje osebne dohodke, pa čeprav je zahtevnost del in nalog ter njihova sestavljenost različna.

Sodeč po pogovoru v KLI Logatec so zdaj delavci v temeljnih organizacijah združenega dela zadovoljni, kajti nova merila za razporejanje sredstev za osebne dohodke spodbudno vplivajo na gospodarjenje, omogočajo tekmovanje med tozdi, kljub temu da so pogoji za gospodarjenje med temeljnimi organizacijami zelo različni. Medtem ko gre tozdu Drobno pohoštvo izvoz

kot po maslu — izvozijo 90 odstotkov vseh izdelkov, si v Stavbnem pohoštvo šele utirajo pot na tuje tržišče, prav tako pa tudi v tozdu Energetsko-strojni obrati, kjer so razvili novo proizvodnjo lesno obdelovalnih strojev.

Še spopad z uravnilovko

V našem zapisu o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v KLI pa ne smemo zanemariti, da so lani temeljito preučili tudi sistem delitve po delu in njegovih rezultatih. S prekategorizacijami in z višjim vrednotenjem kategorij so boljše nagrajevanje delavci v proizvodnji in tisti, ki delajo v težkih delovnih razmerah, ustvarjalni delavci, ki skrbijo za organizacijo dela, tehnologi in delavci s podobnimi poklici. To jim je uspelo z natančnim merjenjem dela in rezultatov dela. Jim je morda uspelo zatreti tudi uravnilovske težnje pri delitvi po delu? Najbrž ne, saj se je v zadnjem letu razpon med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom znižal od 1:4,5 na 1:3,5. Če je večina organizatorjev dela, tehnologov in drugih v primerjavi z najnižjimi osebnimi dohodki celo na slabšem, je smiselno opozorilo nekaterih odgovornih delavcev v KLI, da bi bilo zlasti zanje treba še posebej razmisliti o spodbudah za boljše delo.

Zagotovo velja, da sedanji sistem delitve, predvsem pa tisti akti, ki urejajo nagrajevanje v temeljnih organizacijah, ni večer. Z novimi spoznanji prakse ga dopolnjujejo ter pri tem v celoti upoštevajo družbene usmeritve za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. V KLI doslej niso kršili dogovora o družbenem usmerjanju in razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke, čeprav menijo, da zelo togo ureja to področje. Zato pa so zadovoljni z zadnjimi spremembami in dopolnitvami tega dokumenta, ki omogoča organizacijam združenega dela na osnovi kakovostnih kazalcev gospodarjenja in predvsem večjega izvoza tudi več sredstev za delitev. To je pomembna spodbuda za hitrejšo izpolnjevanje stabilizacijskih ciljev.

Marjan Horvat

V knjigarni Delavske enotnosti na Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani dobite odslej tudi vse publikacije Zavoda za statistiko!

Slabosti v TGA Boris Kidrič

Dokončni obračun

Prav v trenutku, ko bodo z rotacijskega stroja v tiskarni »Ljudska pravica« začeli prihajati prvi izvodi tokratne številke Delavske enotnosti, bo v zboru združenega dela ptujske občinske skupščine tekla bržda sila zanimiva razprava. Delegati bodo »sodili« nesamoupravnim in medčloveškim odnosom v TGA Boris Kidrič iz Kidričevega. Pred seboj bodo imeli predlog o uvedbi začasnega ukrepa družbenega varstva v TGA Boris Kidrič, ki ga je pripravil izvršni svet skupščine občine Ptuj. Bo odločitev težka?

Odgovor na to vprašanje se ponuja kar sam od sebe. Kako tudi ne, ko pa je že nekaj let znano, da je v tem kolektivu samoupravljanje zgolj sredstvo posameznikov (beri: direktorjev), s katerim skušajo uveljavljati svojo samovoljo. Prav zaradi tega v Kidričevem že dalj časa beležimo vrsto zagat, ki pa jih kljub pomoči zunanjih dejavnikov doslej prav v ničemer niso rešili. Nasprotno, težave so se stopnjevale. Prišlo je celo tako daleč, da zdaj lahko govorimo celo o anarhiji v tovarni, privatizaciji, oblasti posameznikov nad ZK, sindikatom in samoupravnimi organi. O tem je bilo doslej v Kidričevem izdelanih že več ocen. Razmere v kolektivu je po svoje ponazarjalo tudi več naših sestavkov z značilnimi naslovi kot na primer: »Doklej bodo delavci nasledali demagogiji birokracije?« ali pa »Kdo je velik, večji in največji direktor« in podobno. Aprila letos so organi družbenopolitičnih organizacij v občini ter zbor združenega dela in družbenopolitični zbor občinske skupščine vnovič temeljito obravnavali samoupravne odnose ter družbenoekonomski in politični položaj v TGA. Na dlani je, da je bila delovna organizacija že takrat zrela za ukrep družbenega varstva. Ker pa so kljub vsemu le menili, da bodo v Kidričevem le spregledali in po normalnih poteh odpravili kopico najrazličnejših nepravilnosti in slabosti, prisilne uprave niso uvedli.

Višek vsega, kar se dogaja v Kidričevem in česar posledica je tudi predlog za uvedbo ukrepa družbenega varstva, je nedvomno nedavni dogodek, ko je 26 delavcev v tozdu Proizvodnja aluminija prekinilo delo in zahtevalo pogovor z direktorjem tozda Marjanom Gorčekom, zakaj so premetili štiri delavce. Direktor se je z njimi »pogovoril« tako, da je sklical izredno sejo delavskega sveta, kjer so delavcem, ki so prekinili delo, takoj izrekli sponzo. Tega so sicer kasneje razveljavili, kar pa stvari v ničemer ne spreminja.

Ta dogodek je bil torej zgolj povod, nikakor pa ne vzrok »carskemu rezu«, ki smo mu priča. Ta tiči, kot ocenjujejo v organih družbenopolitične skupnosti in družbenopolitičnih organizacij ptujske občine, v neustreznem vodenju delovne organizacije in nekaterih tozdov. Iz ocene razmer v TGA, ki so jo pripravili na občinskem partijskem komiteju, lahko celo razberemo, da je poglavitni vzrok in »leglo zla« v kolegiju direktorjev. V njem, ki je sicer posvetovalni organ glavnega direktorja, je prihajalo do hudih trenj. S sestankov tega organa so odhajali direk-

torji temeljnih organizacij sprti in s svojimi pogledi. Če pa so se že kaj dogovorili, je dogovor ostal suha črka na papirju, posamezniki pa so v svojih tozdi obračali delavce, kakor jim je ustrezalo. Nič ni presenetljivega torej, če danes o TGA ne moremo govoriti kot o delovni organizaciji v pravem pomenu besede, temveč zgolj o skupku zapletenih kolektivov. Dokaz za to so vsakoletne težave pri sprejemanju gospodarskega načrta, neurejeni odnosi v pridobivanju in razporejanju skupnega prihodka in dohodka, v nedorečenem konceptu razvoja, razbitih razvojnih službah, v neenotnosti družbenopolitičnih organizacij in s tem tudi tozdov pri snovanju skupnih interesov v delovni organizaciji.

Kdor je v Kidričevem vse to videl in skušal delovati v skladu z resničnimi hotenji delavcev in širše družbene skupnosti, si je svojem tozdu kaj hitro polomil zobe. Direktorji tozdov so prek svojih podanikov v samoupravnih organih in vodstvih družbenopolitičnih organizacij ravnali z njimi kot s kmeti na šahovnici. Delavce so šikanirali, jih premeščali na manj zahtevna dela in naloge, jim s tem manjšali osebni dohodek in še bi lahko našteali. Prav to je globlje ozadje omenjenega neljubega dogodka, ki je s predlogom družbenega varstva izbil sodu dno.

Takšna podjetniška miselnost ima poleg omenjenega v Kidričevem še vrsto drugih neljubih posledic. Znano je, kolikokrat so se v tem kolektivu pripravili okoli delitve po zaključnem računu. Nikoli pa ni bilo kaj dosti slišati o vlaganju lastnih sredstev v posodobitev osnovnih sredstev. Pri tem še zlasti mislimo na osnovno proizvodnjo aluminija, ki jo danes mnogi štejejo za tovarno invalidov. Naokoli mahajo zgolj s težkimi delovnimi razmerami v elektrolizi in z invalidi. Ničesar pa ne povedo, zakaj še vedno ni strokovno sprejemljivega elaborata za posodobitev, zakaj vsaj kolikor toliko zgleddno ne vzdržujejo zaščitnih in vseh drugih naprav, ki bi v marsičem lahko olajšale težke delovne razmere. Najbrž ni potrebno biti posebej moder, da bi človek ne razumel takšne politike. Najlažje je pač vpiti o težkih delovnih razmerah, opozarjati na število delovnih invalidov in s tem po eni plati ustvarjati prepričanje, na drugi pa tudi pritisk na širšo družbo, ki naj bi razumela »težave« in velikodušno zgradila takšno elektrolizo, ki bo bolj podobna aplikoti kot pa tovarni.

Po vsem tem se delegatom občinske skupščine najbrž ne bo težko odločiti o uvedbi ukrepa družbenega varstva. Z njihovim dvigom rok bodo krmilo tovarniškega gospodarjenja in samoupravljanja prevzeli v roke novi ljudje. Družba je poskušala najti za to težko »vožnjo« najustreznejše ljudi. Ti pa bodo lahko barko uspešno izvelikli iz nevarnih voda le, če bodo imeli v delavcih tega kolektiva mornarje, ki ne bodo obračali jader vsak po svojem vetru. Upati je, da jim bo zdajšnji brodolom v dovolj velik poduk.

Marjan Horvat
Ivo Kuljaj

Kdor noče delati, nima pravice do zaščite

Izhodišča dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije so v ospredju razmišljanja naše javnosti. Vsi si močno želimo, da bi čimprej izplavali iz težavnega gospodarskega položaja — kar še zdaleč ni hitro uresničljiva naloga — in da bi se naprej živeli po starem, to je na »veliki nogi«. Svojevrsten odsev te miselnosti so ocene gospodarjenja v delovnih okoljih, češ da so dobro gospodarili in da so lahko zadovoljni z doseženim.

Lažni optimizem in pretirano navdušenje nad doseženimi gospodarskimi uspehi pa nam lahko v stabilizacijski akciji samo škodita in zaustavita začetni polet. Dejansko stanje našega gospodarstva v celoti je namreč še vedno kritično in nič ne kaže na pretirano izboljšanje. Kot ugotavljajo v občinah, se zelo veliko delovnih organizacij otepa z devizno in dinarsko nelikvidnostjo, proizvodnimi zastoji zavoljo pomanjkanja osnovnih surovin in reprodukcijskega materiala, pomanjkanjem denarja v družbenih dejavnostih, problemom delitve osebnih dohodkov in tako dalje. Marsikje ne dosega izvoznih načrtov in pričakovane devizne priliva, kar resno ogroža devizno likvidnost države.

Kritika brez haska

O teh in drugih gospodarskih zagatah, ki takorekro pestijo sleherni delovni kolektiv, bo stekla beseda tudi na septembrski seji centralnega komiteja ZK Slovenije. Njegovi člani bodo poskušali čim jasneje razčleniti vzroke za nastale težave in nakazati možne rešitve. Zato je v obdobju priprav na to sejo toliko pomembnejše, da komunisti in sindikalni delavci dovolj zavzeto ocenijo dejanske razmere v proizvodnih organizacijah, trgovini, šolstvu, zdravstvu in tako dalje, razkrijejo vse notranje slabosti pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi in se nemudoma lotijo izdelave

akcijsko zasnovanega stabilizacijskega programa.

Zal se v prenekateri delovni organizaciji še niso lotili analize lastnih razmer. Marsikje delavci premalo vedo, zakaj imajo izgubo, ali so poslovodni delavci dovolj odgovorno poskrbeli za dohodkove povezave z drugimi organizacijami, kje so še notranje rezerve za zmanjšanje proizvodnih stroškov, zakaj storilnost dela stagnira ali celo pada in podobno. V takih okoliščinah subjektivne sile niso dejavnik napredka, vsaj ne v dovolj veliki meri. Ker delavci niso seznanjeni s stvarnim položajem in ker ne znajo ločiti objektivnih težav od subjektivnih slabosti, se uveljavlja t. i. kritika vsega obstoječega. Značilno zanjo je, da poslovodni delavci s prstom kažejo na dejavnike zunaj delovne organizacije, češ, gospodarski sistem in vlada sta kriva za vse naše težave in premajhen dohodek. Priznati moramo, da marsikdaj ovirajo normalno poslovanje delovnih organizacij tudi neustrezni zunanjetrgovinski predpisi, neizplačevanje izvoznih stimulacij in podobno, pa tudi tekoča ekonomska politika se loteva reševanja gospodarskega klobčiča marsikdaj na nepravem koncu. Toda ob tem v organizacijah združenega dela ne bi smeli pozabljati, da je boljša izkoriščenost proizvodnih zmogljivosti, združevanje dela in sredstev, dohodkovno povezovanje, boljša organiziranost dela in drugo, predvsem njihova naloga, ki je namesto njih ne more opraviti nihče drug. Zato je brez haska

takšna kritika države in še koga, ki si zatiska oči pred lastnimi slabostmi.

Kdo ogroža samoupravljanje delavcev

Kdo je kriv za kritične gospodarske razmere in kdo ogroža samoupravljanje delavcev, je vprašanje, ki ga je v zadnjem času slišati najbolj pogosto na partijskih in sindikalnih sestankih. Ni malo takih, ki mislijo, da so subjektivne sile izgubile pregled nad gospodarsko-političnim dogajanjem v družbi in da so najbolj odgovorne, da je oblast prešla v roke državnih organov, namesto v roke delavcev. Ali imajo prav? Težko je zanikati, da se v naši družbi krepijo etatistične težnje in da tudi nekateri člani zveze komunistov verjamejo v »čudežno« moč države in centralističnega načina sprejemanja najpomembnejših odločitev. Včasih se res zdi, da so centralizem, tehnokratizem in anarholiberalizem gospodarsko učinkovitejši od samoupravljanja. Toda takšen vtis se poraja skorajda vedno predvsem tam, kjer je avtonomnost, zveze komunistov in sindikata ogrožena ali celo odrinjena na stranski tir in kjer so nasprotniki samoupravljanja uspeli popačiti neposredno odločanje delavcev v formalizem, birokratsko odločanje in podobno. Ponekod so za slabe poslovne dosežke krivi tudi posamezniki — bodisi v pisarni ali za strojem — ki enostavno nočejo delati. O tem potem »plašno« razpravljajo izvršni odbor sindikata, vse skupaj pa se praviloma konča brez posledic za lenuha. Pa ne bi smelo biti tako. Res je — kot se radi sklicujejo delomrzneži — da imajo pravico do dela, ki jo jim

daje ustava in da so njihove delovne in samoupravne pravice zakonsko zaščitene. Toda kdor noče pošteno delati, nima pravice do kakršnekoli zaščite! Še zlasti zdaj ne, ko veliko mladih čaka na prvo zaposlitev.

Delitev po delu — velika neznanka

Ko te dni razpravljamo o izpolnjevanju stabilizacijskih nalog, nas vse skupaj »peče vest«, ker v mnogih delovnih okoljih nismo uspeli uveljaviti delitve po delu in njegovih rezultatih. To povzroča zlasti pri najbolj pridnih delavcih precej nejevolje, ki je upravičena. Od nagrajevanja po delu se skorajda povsod odklikamo tudi zaradi vse bolj zaostrenih socialnih problemov, ki nas obneje in da tudi nekateri člani zveze komunistov verjamejo v »čudežno« moč države in centralističnega načina sprejemanja najpomembnejših odločitev. Včasih se res zdi, da so centralizem, tehnokratizem in anarholiberalizem gospodarsko učinkovitejši od samoupravljanja. Toda takšen vtis se poraja skorajda vedno predvsem tam, kjer je avtonomnost, zveze komunistov in sindikata ogrožena ali celo odrinjena na stranski tir in kjer so nasprotniki samoupravljanja uspeli popačiti neposredno odločanje delavcev v formalizem, birokratsko odločanje in podobno. Ponekod so za slabe poslovne dosežke krivi tudi posamezniki — bodisi v pisarni ali za strojem — ki enostavno nočejo delati. O tem potem »plašno« razpravljajo izvršni odbor sindikata, vse skupaj pa se praviloma konča brez posledic za lenuha. Pa ne bi smelo biti tako. Res je — kot se radi sklicujejo delomrzneži — da imajo pravico do dela, ki jo jim

daje ustava in da so njihove delovne in samoupravne pravice zakonsko zaščitene. Toda kdor noče pošteno delati, nima pravice do kakršnekoli zaščite! Še zlasti zdaj ne, ko veliko mladih čaka na prvo zaposlitev.

Emil Lah

KAKO GOSPODARIMO

V zagorski Varnosti so delavci zadovoljni z rezultati povezovanja v Energoinvestu

Če ne dobimo toliko, kot vložimo, smo krivi sami

Pogovor v zagorski Varnosti, delovni organizaciji v sestavi sozda Energoinvest, smo najprej ubrali nekoliko slovesno. Kako tudi ne, saj prav v teh dneh praznujejo petindvajsetletnico obstoja. No, pa se je beseda kaj kmalu obrnila k manj prazničnim temam, s čimer pa nočemo reči, da o njih ni vredno pisati. Prav nasprotno. V pogovoru smo ob problemih slišali celo vrsto spodbudnih podatkov o prizadevanjih tega, v mnogočem svojskega kolektiva.

Zagorje je mesto z rudarskim izročilom, zato ni naključje, da je tod natalo podjetje za proizvodnjo rudniških naprav in strojev v protieksplzijski izvedbi. Tako so pri Rudniku Zagorje že leta 1958 ustanovili poseben obrat, ki je izdeloval protieksplzijsko opremo. Prvi izdelek obrata je bila rudarska naglavna svetilka in stroj za žlebljenje, sledili pa so rudarski ventilatorji, stikala in elektromotorji. Obrat je kmalu prerasel v samostojno tovarno, program pa razširil na posebne električne stroje za kemijsko industrijo, gradbeništvo, železarne in lesno industrijo.

Na začetku pogovora nam ni bilo čisto jasno, kaj pravzaprav pomeni protieksplzijska zaščita. Sogovorniki so nas prijazno poučili, da gre za naprave, ki jih uporabljajo v delovnih okoljih, kjer se pojavljajo hlapi gorljivih plinov, par ali prahu, ki pomešani s kisikom iz zraka tvorijo eksplozivne zmesi in tako lahko nastane eksplozija. Eksplozivno zmes lahko vžge električna iskra ali vroča površina električnega stroja. Njihovi izdelki zmanjšujejo ali odpravljajo možnost za nastanek eksplozije. Gre za elektromotorje, svetilke, induktorske telefone, razvodnice, tipkala s signalnimi svetilkami, elektronske sklope za kontrolo izolacije mreže in mehanskega stanja kablov. Poleg rudarstva s pridom uporabljajo njihove izdelke v kemijski zlasti pa v naftni industriji.

trenutno bolj malo, pač pa s celotno svojo proizvodnjo nadomeščajo uvoz. Malo jezni so, ker jim tega družba ne ovrednoti ustrezno. Vendar bodo izvozu v bodoče namenili še večjo pozornost in se želijo približati 10-odstotnemu deležu celotnega prihodka. To pa pomeni tudi pomanjkanje nekaterih izdelkov na domačem trgu. Nadaljnji razvoj bo usmerjen v tehnološko posodobitev in razvoj novih programov. Osnovno vodilo jim je vlagati še več lastnega dela in znanja, zaradi česar bodo tudi cenovno bolj zanimivi.

V Varnosti so dolga leta zategovali pas, zdaj pa pravijo, da jim gre kar dobro. V delovni organizaciji je zaposlenih trenutno 515 delavcev, njihov povprečni osebni dohodek pa je v letošnjem prvem polletju znašal nekaj čez 1700 dinarjev. Kadrom so v vsem dosedanjem razvoju namenjali posebno pozornost, pripravljali so različne oblike internega usposabljanja, v zadnjih letih pa so precejšnje

V Varnosti smo se pogovarjali z Jožetom Arnškom, vodjem službe kontrole kakovosti in predsednikom OSS Zagorje, Janezom Barličem, vodjem razvoja, Mirkom Govejškom, vodjem delovne enote elektroopreme in članom RS ZSS, Željkom Jukičem, vodjem delovne enote motorji-elektromagneti, Leonom Taškarjem, predsednikom sindikalne organizacije in inž. Francem Zupanom, vodjem marketinške službe.

Zakaj še vedno proračunsko financiranje sisov?

Je že tako, da danes ob slehernem pogovoru v tovarni misli in besede delavcev skačejo tudi čez njeno ograjo. Našim sogovornikom v Varnosti še zlasti ne gre v glavo ustaljena praksa financiranja samoupravnih interesnih skupnosti. Marsikatero pikro smo slišali na njen račun.

To po svoje niti ne preseneča, kajti o resnih poskusih svobodne menjave dela govorimo danes lahko prav v združenem delu. Delavcem, ki imajo na obeh svojo režijo, pač nikakor ni vseeno, kaj od nje dobijo in koliko za to plačajo. Marsikje se zato presneto zatika, ko je na dnevnem redu samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela, ali bolj po domače povedano: o tem, kolikšen kos kruha si bo posamezen toz ali delovna skupnost skupnih služb odrezala v skupnem prihodku.

Delavcem v Varnosti, ki jim takšne razprave še zdaleč niso tuje, torej nikakor ni razumljivo, da je način financiranja nekaterih skupnih potreb v občini še vedno proračunski. Pač toliko in toliko odtrgljaja od osebnega dohodka. »Tudi zato naši administraciji rastejo krila,« so nam dejali. »Rasla pa ji bodo toliko časa, dokler se ne bomo začeli pogovarjati o financiranju programov in ne sisov. Le tako se bo vedelo, koliko denarja je šlo dejansko za skupne družbene potrebe in koliko za plače administracije in druge stroške.«

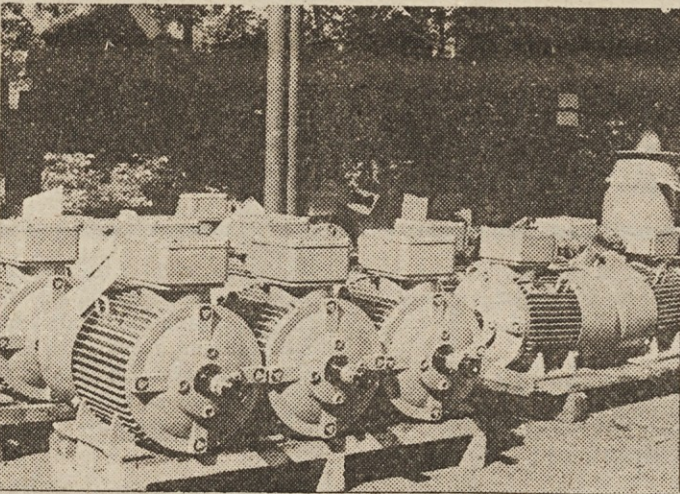
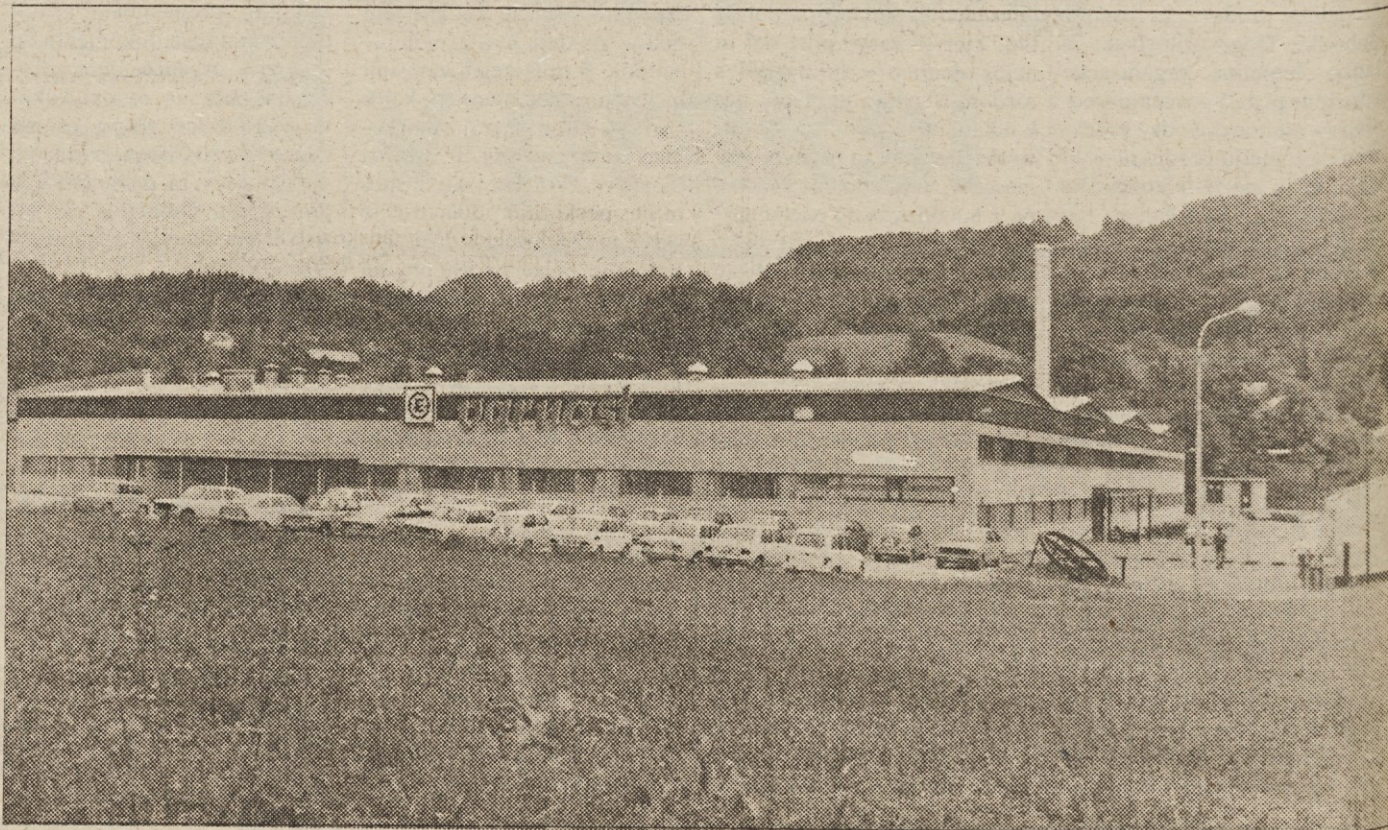
Temu brzda ni več kaj dodati. Le vprašamo se še lahko: »Kakšno je to razmišljanje, če ne stabilizacijsko?« Odgovor se seveda ponuja sam od sebe. Mu bo kdo prisluhnil?

Proizvodnja v Varnosti je izredno zahtevna, zahteva veliko znanja in visoko tehnično in tehnološko raven proizvodnje. Danes so največji tovrstni proizvajalec v Jugoslaviji, vse izdelke pa delajo po naročilu, torej za znanega kupca. Že pet let nimajo izdelkov v skladišču. Seveda pa ima takšna maloserijska, prekinjajoča kosovna proizvodnja tudi svoje značilnosti in težave.

Kot smo vedeli, jih seveda najbolj pestijo cene. Čeprav za surovine in reprodukcijski material porabijo le 9 odstotkov od skupnega prihodka (za uvoz le 4 odstotke) jih ovira razkorak med cenami. Kar do šest mesecev traja od dviga cen v bazični industriji do trenutka, ko tudi sami lahko to povišanje ovrednotijo v svojih cenah. Izvažajo

skrb posvetili tudi študenturam učencev in študentov. Ob koncu lanskega leta je bilo nekvalificiranih in polkvalificiranih le še 33 odstotkov delavcev. Ob tem pa so imeli 74 rednih študentov in 39 učencev v gospodarstvu. S ponosom tudi spregovorijo o svojem deležu v družbenem produktu občine Zagorje, ki je od leta 1978, ko je znašal 9,05 odstotka, narasel na 14,11 v lanskem letu.

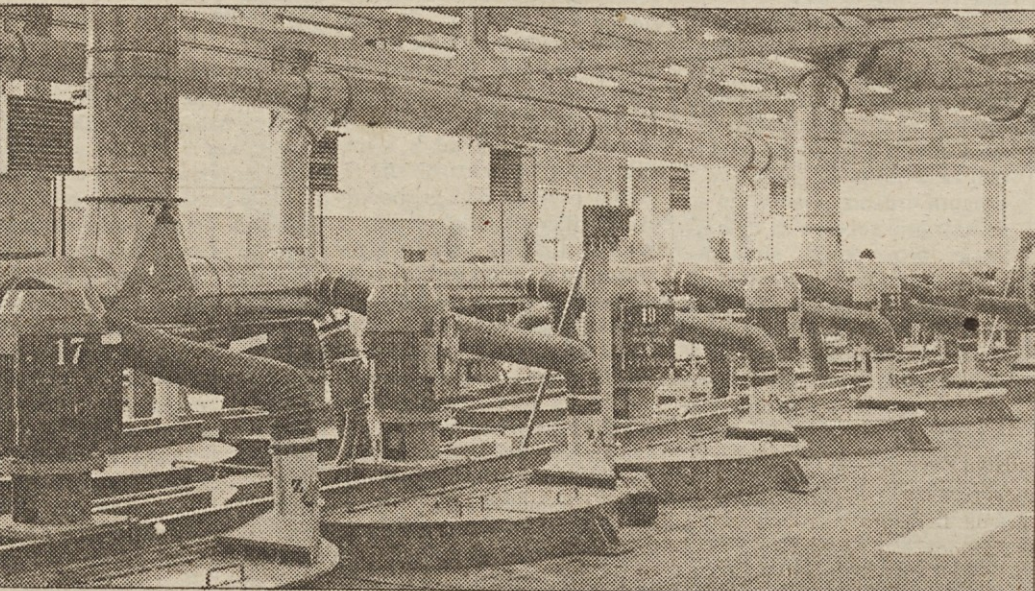
Leta 1969 so v Varnosti ugotovili, da so sami premajhni in so začeli iskati partnerja, ki bi jim pomagal dopolniti in razširiti delovanje. Svojo možnost so našli v povezovanju s sarajevskim gigantom Energoinvestom, ki jim omogoča napredek, prodajo izdelkov in reševanje drugih pomembnih vpra-

Nova tovarna za elektromotorje in elektromagnete, ob kateri je še dovolj prostora za morebitne nove objekte.

Elektromotorji čakajo na odpremo. V Varnosti vse proizvajajo za znanega kupca.

Sodobne obrate za proizvodnjo barv domžalskega Heliosa so v Varnosti opremili z elektromotorji, svetilkami in tipali.

Kaj je z akcijo »za enako delo približno enak osebni dohodek«?

V Varnosti smo skušali z našim časnikarskim barometrom izmeriti malce tudi socialni »pritisk« delavcev. Revirji so za to pač vedno dobra priložnost.

Kajpak, beseda je nanesla na osebne dohodke. Sogovorniki jih sicer niso postavljali v oltarje, res pa je tudi, da se nad njimi niso ravno jezili. Povprečje osebnih dohodkov v tem kolektivu znaša nekaj nad 17 tisočaki. Dobro, slabo? Kdo bi v vrtoglavem plesu cen in današnji druginji to lahko ocenili? Tega tudi naši sogovorniki niso poskušali. So se pa zato zelo hitro primerjali z drugimi kolektivi v bližnji okolici. Posebej so se zjezili nad osebnimi dohodki v premožnostih. Da ne bo pomote: nič nimajo v Varnosti zoper osebne dohodke rudarjev. Ne, proti njihovemu plačam nismo slišali žal besede. Nasprotno, da jih rudarji pod zemljo krvavo pripravajo, so menili. Zamera velja visokim osebnim dohodkom tistih ljudi pri rudnikih, ki niso v jami, ali pa jih vidijo kvečjemu nekajkrat na leto. »Ti so pristavili svoj piskrček k težkim delovnim razmeram rudarjev in h konjunkturi njihovega poklica, kar pa ni prav. V revirjih to zelo neugodno odmeva,« so se zjezili.

Saj res, o sindikalni akciji »za enako delo približno enak osebni dohodek« že dalj časa nismo nič slišali. Bo kdo kaj povedal, kakšno usodo pravišlja?

šanj. Tako so se pripojili k tej delovni organizaciji in v njenem okviru poslušajo še zdaj kot delovna organizacija v sozdu Energoinvest—Varnost. Seveda nas je zanimalo, kako ocenjujejo koristi takšne povezave. Čeprav so jih — zlasti na začetku — nekateri gledali malo postrani, češ, saj niste naši, so zdaj zelo zadovoljni. Še več. »Če ne dobimo toliko, kot damo, smo sami krivi,« pravijo. Pa dobijo precej. Če zanemarimo očitne koristi, ki jih daje velika in »ugledna« firma, je najpomembnejša korist pri nabavi (cenejših) surovin, pa skupna prodaja. Tudi deviz dobijo znotraj sozda toliko, kot jih rabijo. V zadnjem času je pomemben tudi skupen razvoj

novih izdelkov, ki jim v sodelovanju z drugimi delovnimi organizacijami Energoinvesta obeta tudi prodor na tuja tržišča. Združujejo tudi 30 odstotkov sredstev rezerv, ki jih, če jim zaprede trda, dobijo kot kredite s nizkimi obrestmi. Predvsem gre za zelo jasne in čiste račune, pravijo. Z vsem, kar se dogaja v sozdu, so seznanjeni, uživajo enak položaj kot ostali člani velike družine Energoinvesta. Solidarnost znotraj grupacije jim zagotavlja tudi varnost, kakršne ne bi imeli kot majhno specializirano podjetje.

Še bi lahko pisali o kolektivnu

Sreča ali »sreča«?

V Varnosti imajo tudi to »srečo«, da je pri njih zaposlen predsednik občinskega sindikalnega sveta v Zagorju Jože Arnšek. Najbrž ste že uganili, zakaj je sreča v narekovajih. Ne, kovačeva kobila v tem primeru ni bosa. Mož je pač takšnega kovača, da ne udari poprej po mizi ali pokaze s prstom na drugega, preden nima doma pometene praga. In seveda v takšnih okoliščinah je sreča kaj hitro lahko tudi »sreča«.

Tako v Varnosti. Kaj pa v občinskih političnih krogih? Mož jim sicer pripada, toda osebni dohodek vendarle prejema v tovarni. Razen tega skupaj z drugimi delavci na svoji koži občuti stabilizacijske cese.

Zanimivo bi bilo torej vedeti: kaj je volonterski predsednik občinskega sindikata za občinski politični vrh — sreča ali »sreča«? Da ne bo nesporazumov, gre namreč zgolj zato, koliko imajo delavci od prvega in koliko od drugega...

Varnost. O njihovi razvejeni samoupravni dejavnosti, o delu družbenopolitičnih organizacij, o skrbi za obveščanje delavcev, pa o tem, da imajo nerešenih le še 10 stanovanjskih vprašanj delavcev. Bolj kot v zgodovino, bolj kot v zvezo, so v Varnosti zazrti naprej. Časi, ko so vsi v Zagorju dvomili v mangle izdelovalca rudarskih svetilk so minili, danes, še bolj pa jutri bo Varnost eden pomembnih nosilcev razvoja v revirjih, z jasnimi programom in pomembnimi dosežki.

Ivo Kuljaj
Igor Žitnik

Kam vodi divjanje cen in padanje življenjske ravni

Je sindikat pokleknil pred draginjo?

Plaz podražitev in nadaljnje nezadržno padanje realnih osebnih dohodkov (letos menda že za 10 odstotkov) je v poletnih mesecih povzročil (med najširšimi ljudskimi množicami) nezadovoljstvo in nemir. To je čutiti na vsakem koraku, v stiku in vsakodnevnih pogovorih z delavci. Ljudje se sprašujejo — kot so povedali občinski sindikalni funkcionarji na nedavnem posvetu o politiki cen in zaščiti življenjskega standarda — kako je mogoče, da so cene najpomembnejših živil in drugih dobrin tako podivjale in da jih ne zna nihče obrzdati. Še posebej jih bega, da je nemočan tudi sindikat.

Kljub draginji in vse težjemu preživljanju ostaja velika večina delavcev za stroji in v pisarnah, ker se zavedajo, da izhod iz kritičnih gospodarskih razmer ni v prekinitvah dela in nadaljnjem upadanju že tako majhne proizvodnje. Toda nejevolja zaradi dražjega kruha, sadja, zelenjave, mesa, stanarine, elektrike, obutve, je postala že tako močna, da se marsikje spremeni v malodušje in včasih prikrito jezo. Zadnje čase se namreč vse pogosteje dogaja, da so delavci na javnih sestankih tiho, namesto da bi večletne izgube, zgrešene naložbe ali neustrezne cene lastnih izdelkov vsaj poskušali osvetliti z vseh zornih kotov in poiskali morebitno rešitev.

Zakaj vse večja nejevolja?

Očitno je, da so se delavci naveličali obljub, češ da se bodo podražitve, inflacija in s tem tudi padanje življenjske ravni slej ko prej umirili. »Zvezni izvršni svet je namreč pred dobrim letom in pol obljubil, da bo pripravil učinkovit program stabilizacije cen in pripomogel k odpravljanju cenovnih nesorazmerij. Toda po uvedbi ukrepa o zamrznitvi cen se je zgodilo ravno nasprotno! Cenovna nesorazmerja so se še povečala, cene nekaterih industrijskih in drugih izdelkov pa so se kljub zamrznitvi astronomsko povečale,« je kritično ugotavljal na sindikalnem posvetu Branko Smole iz Maribora. K temu velja pridati, da se je občutno podražila zlasti hrana in druge življenjsko pomembne dobrine, za katere je sindikat »prisegal«, da jih bo obvaroval pred podražitvami. Zato so naravnost smešne izjave članov zvezne vlade, sindikalnih funkcionarjev in predstavnikov Gospodarske zbornice Jugoslavije, češ, kako podpirajo drug drugega pri brzdanju povečevanja cen, v praksi pa se dogaja ravno narobe. Dejstvo je, da ob svetovni gospodarski krizi in notranjih (subjektivnih) gospodarskih slabostih ne obvladujemo položaja.

Papagajsko o osebni porabi

Ena najbolj bolečih posledic kopičenja gospodarskih slabosti se kaže v obliki padanja realne kupne moči prebivalstva. Še posebej je ogrožen gromotni in socialni položaj tistih delavcev, ki prejemajo najnižje osebne dohodke (10.000 din ali celo še manj) in nimajo dodatnih zaslužkov ali koščka zemlje, na ka-

teri bi pridelovali hrano. Toda namesto da bi resnično zaščitili eksistenčni minimum teh delavcev, ga z linearnimi ukrepi gospodarske politike še zmanjšujemo! Samo v letošnjem letu smo tudi osebne dohodke delavcev s »tanjšimi« kvantitami obremenili z novimi obveznostmi (posebni republiški davek, prometni davek na otroško hrano itd., višji prispevki za zdravstvene usluge, prometni davek na bencin in podobno), hkrati pa ljudi strašimo s t.i. stabilizacijskim davkom. Kar naprej ponavljamo, kot nas poskušajo podučiti naši posojilodajalci, da je osebna poraba prevelika glede na dejansko ustvarjeni dohodek, ne povemo pa, da to velja le za nekatere sloje prebivalstva, še zdaleč pa ne za delavski razred. V pogovorih se čudimo — vključno s politiki — kako lahko pravzaprav shajajo iz meseca v mesec delavci z najnižjimi osebnimi prejemki, hkrati pa jih javno pozivamo, naj še bolj zategnejo pas. Smo mar pozabili, naj bi bila materialna blaginja in duhovno bogato življenje delavskega razreda najpomembnejši cilj naše družbe?

Vrtoglavo dvigovanje cen in galopiranje inflacije najbolj ogrožata družbenoekonomski položaj delavcev. Zato odgovorni dejavniki vse bolj »odločno« zahtevajo — marsikdaj ni jasno, od koga — naj prenehamo z administriranim določanjem cen in oblikovanju politike cen resnično prepustimo delavcem. Tudi sindikat se vse glasneje zavzema za samoupravno oblikovanje cen. Ob tem pa se vse premalo zaveda, da neurejena cenovna razmerja in vse bolj zapletene gospodarske razmere delavcem objektivno vse bolj otežujejo in celo onemogočajo neposredno in gospodarsko učinkovito odločanje o cenah. Kako naj namreč delavec razpravlja in odloča o cenah izdelkov, ki naj bi se povečale za 10 — 20 odstotkov, ko pa so se domače surovine in reprodukcijski material podražili za 50 ali celo 100 odstotkov, da ne omenjamo vse dražje energije?

Sindikat je dvoživka

Pri reševanju gospodarskih težav in oblikovanju politike cen je sindikat v zelo neugodnem položaju »dvoživka«. Z ene strani pritiska nanj državna oblast in zahteva »žeganje« vedno novih svežnjev stabilizacijskih ukrepov, po drugi strani pa se morajo sindikalni funkcionarji pred delavci »zagovarjati« zaradi padanja realnih osebnih dohodkov čez dogovorjeno resolucijsko mejo. Zlasti osnovne sindikalne organizacije so v samoupravni praksi »podrejene« poslovodnim krogom, ki z grožnjami o še nižjih osebnih dohodkih marsikdaj neupravičeno izsilijo delavcev »da« za nenormalno podražitev lastnih izdelkov.

Vse večja draginja je končno posledica vse bolj zamotanih gospodarskih razmer. Toda nikamor nas ne bi vodilo, če bi zato izgubljali glavo in vrgli puško v koruzo. Marsikateri problem bi lahko rešili v delovni organizaciji (prevelik izmeček, poraba energije in podobno), če bi se bolj potrudili in se ustrezno organizirali. In to ostaja kljub vsem sedanjim napakam gospodarske politike neizpodbitno dejstvo, ki opozarja na konkretno (ne)odgovornost poslovodnih delavcev, sindikalnih aktivistov, članov zveze komunistov in drugih v ravniki železarni (padanje delovne storilnosti), Gorenju-Titovo Velenje (prevelika režija), novomeškem IMV (neizkoriščena uvožena oprema) kot še marsikod drugod.

Emil Lah

Iz sindikalne »hiše«

Na ponedeljkovi seji predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije so pripravili operativni načrt za izpolnjevanje dolgoročnega stabilizacijskega programa. Iz razprave sodeč je to pomemben dokument, ki pa so ga mnogi tudi precej skritizirali.

Bržkone so najbolj zadeli tisti razpravljalci, ki so menili, da imamo že veliko dobrih sklepov in delovnih programov, vendar jih ne upoštevamo. To velja tudi za sedanje divjanje cen in (ne)odgovornost tudi sindikalnih organizacij na tem področju. Dejstvo pa je, da cen ne bo moč urejati le v skupnosti za cene, temveč mora biti to organiziran politični boj v vseh samoupravnih okoljih, še posebej pa v temeljnih organizacijah združenega dela.

Pomemben del razprave članov predsedstva sveta ZSJ je bil namenjen tudi smernicam za dejavnost zveze sindikatov pri krepitevi odgovornosti v izpolnjevanju delovnih in samoupravnih obveznosti. V tem dokumentu je še posebej poudarjeno, da se organi in organizacije zveze sindikatov zavezujejo, da bodo nenehno sprožali in spodbujali družbenopolitične akcije, ki naj prispevajo k večji odgovornosti vseh družbenih dejavnikov in posameznikov za uveljavljanje ustave, zakona o združenem delu, razvoja samouprave in delegatskih odnosov in pri izpolnjevanju stabilizacijskega programa.

V ponedeljek se je sestal tudi svet za vprašanja delitve po delu in njegovih rezultatih pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. V presojo so vzeli gradivo za zvezni družbeni dogovor o skupnih osnovah za pridobivanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke. Kritična razprava o gradivu je v resnici pokazala, da je vprašljivo ali je sploh mogoče z družbenim dogovorom na ravni Jugoslavije najti nekakšno čarobno formulo za odpravo številnih odprtih vprašanj na področju pridobivanja in delitve dohodka. Odgovor je kajpada negativen. Še več bi lahko rekli. Gradivo za družbeni dogovor bi morali nameniti mnogo ostrejši besedi, saj ni samo neuporabno v praksi, temveč je celo v nasprotju z načeli, da lahko le delavci v temeljnih organizacijah združenega dela odločajo o razporejanju dohodka. Ne bomo se spraševali tako kot razpravljalci na seji, kaj bi sestavljalci takšnega dokumenta sploh hoteli, saj jim očitno ni jasno, kako ga v življenju uporabiti. Ob mnogih pomanjkljivostih gradiva za zvezni družbeni dogovor o skupnih osnovah za pridobivanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke mu lahko najbolj zamerimo ponavljanje, in to celo takšne stvari, ki jih urejajo le zakoni. Človek, pa ni treba, da je strokovnjak, s tem dokumentom nima kaj početi. O tem bi morali sestavljalci gradiva še posebej razmisliti!

Marjan Horvat

69. zasedanje Mednarodne organizacije dela

PIŠE: PETER TOŠ

Druga najpomembnejša točka dnevnega reda 69. zasedanja generalne konference Mednarodne organizacije dela (MOD) je bila politika zaposlovanja. Leta 1979 je generalna konferenca MOD, upoštevajoč sklepe svetovne konference o zaposlovanju, sprejela posebno resolucijo. Tako je bila politika zaposlovanja uvrščena na dnevni red 69. zasedanja, da bi razpravljali o reviziji doslej sprejetih mednarodnih instrumentov na tem področju (Konvencija 122 o politiki zaposlovanja in istoimensko Priporočilo št. 122).

Skladno z določili poslovnika je bilo že pred zasedanjem konference pripravljeno poročilo, ki so ga na podlagi odgovorov na osrednja vprašanja zaposlovanja izoblikovale vse države — članice MOD.

V razmerah gospodarske recesije v svetu vprašanja zaposlenosti oziroma naraščanja nezaposlenosti niso aktualna le za razvite in dežele v razvoju, ampak tudi za visoko industrijsko razvite države. Zaposlovanje je vse bolj aktualno vprašanje tudi v Jugoslaviji, saj že nekaj let strmo narašča število nezaposlenih delavcev, prav tako pa tudi število tistih, ki niso dovolj produktivno zaposleni. Reševanje teh vprašanj je še vedno močno povezano s potrebami po tuji delovni sili v zahodni Evropi, kjer je trenutno začasno zaposlenih precej delavcev iz Jugoslavije. Zato se tudi Jugoslavija zavzema za skupne rešitve, pravila ravnanja in nekatere multilateralne obveznosti. Naša delegacija se je zato dejavno udeleževala vseh sej posebnega, za področje politike zaposlovanja oblikovanega komiteja in skušala dati čimvečji prispevek pri iskanju rešitve. V delu tega komiteja sta sodelovala naša delegata (delegat vlade in delegat sindikatov).

Posebej smo se zavzemali za ustrezne skupne rešitve glede zaposlovanja mladih in žensk, politike regionalnega razvoja, ki naj v večji meri upošteva kadrovske možnosti in potrebe zaposlovanja, nadalje glede mednarodnega gospodarskega sodelovanja, ki naj zagotavlja hitrejšo gospodarsko rast in z njo povezano zaposlovanje ter za ustreznejše, bolj enakovredno urejanje vprašanj, ki so povezana z mednarodno migracijo zaradi zaposlovanja.

Že pred odhodom na zasedanje konference smo ocenili, da navedena vprašanja še niso dovolj obdelana, da so nekatera v celoti zanemarjena, druga pa zanemarjajo interese držav emigracije delovne sile. Kljub tem delovnim pomislekom pa smo odhajali na zasedanje s stališčem, da predlagano priporočilo o politiki zaposlovanja podpremo.

O politiki zaposlovanja je bila na 69. zasedanju široka razprava. To je razumljivo, saj je od svetovne (tripartitne) konference o zaposlovanju kljub sprejetim stališčem na tem področju stanje vse slabše. Konferenca je zato izrazila globoko zaskrbljenost zaradi razmer pri zaposlovanju v svetu in predložila ukrepe za skupni boj proti rastoči brezposelnosti.

Konferenca je ponovno potrdila, da je treba utrjevati načelo produktivnega zaposlovanja, ki ga določa Konvencija št. 122 o politiki zaposlovanja. To načelo je

temeljna podlaga pri zagotavljanju pravice do dela. Ob tem naj omenim dokaj zavzeto konfrontacijo, ki je nastala kot posledica drugačnih stališč delegatov vzhodnih socialističnih držav. Zahtevali so, da se pravica do dela v priporočilu določi kot pravica, ki jo jamči država slehernemu polnoletnemu državljanu. Vztrajanje pri tej zahtevi, ki je po svoji vsebini sestavni del vzhodnega državnoplanskega modela socialistične ureditve in zato nasprotna vsem drugačnim družbenoekonomskim ureditvam, je omejilo čas za razpravo o mnogih drugih vprašanjih. Kljub zavrnitvi stališča glede pravice do dela kot pravice, ki jo zagotavlja država, se je konferenca opredelila za politiko polne zaposlenosti. Za doseganje tega cilja je sprejela vrsto konkretnih predlogov na posameznih področjih družbenega in gospodarskega življenja, ki imajo neposreden vpliv na zaposlovanje.

Konferenca se je posebej zavzela, da vse države članice zagotovijo posebno skrb zaposlovanju posebej ogroženih skupin prebivalstva (ženske, mladi strokovnjaki, prizadeti občani, s tem da se največja pozornost namenja zaposlovanju mladih).

Konferenca nadalje meni, da je ena od osrednjih prvih napredne politike zaposlovanja hitrejša spodbujanje razvoja tehnologije in investicijskih vlaganj, s ciljem, da se poveča proizvodnja, ob tem pa tudi zaposlovanje.

Posebej pozorno so bila na konferenci obravnavana vprašanja hitrejšega razvoja drobnega gospodarstva, ki je ne glede na stopnjo razvitosti posamezne države še vedno velik rezervoar za novo produktivno zaposlovanje.

Konferenca je pozvala vse države članice, da pri načrtovanju zaposlovanja bolj upoštevajo regionalne razvojne vidike. Regionalni razvoj je po mnenju konference pomembno sredstvo korekcije neenake gospodarske rasti in zaposlenosti regij v določeni državi.

V sprejetih sklepih so pozvane vse države članice, naj spodbude mednarodno trgovino in druge oblike medsebojnega gospodarskega razvoja za večjo zaposlenost, s tem da mednarodno ekonomsko sodelovanje vse bolj razvijajo kot funkcijo zaposlovanja.

V posebnem poglavju sklepov so opredeljena stališča konference o mednarodni migraciji delavcev. Ob tem pozivajo države — članice, da dosledno upoštevajo sprejete mednarodne norme o zaposlovanju, da dajo prednost ukrepom za večje zaposlovanje in sprejemajo ukrepe, ki jih določa svetovni program zaposlovanja, ter da za uspešno urejanje migracijskih tokov sklepajo ustrezne bilateralne sporazume.

Sprejete sklepne listine o politiki zaposlovanja ne predstavljajo zaključka razprave o teh vprašanjih. Politika zaposlovanja je bila na 69. zasedanju na t.i. prvi razpravi, s tem da jo bo 70. zasedanje nadaljevalo in sprejelo končna stališča o dopolnitvi ali spremembi mednarodnih instrumentov, ki urejajo to področje. Sprejeti sklepi na tej konferenci pa so vsem državam — članicam podlaga, da še konkretnije opredelijo svoja stališča, določijo svoje konkretne pobude in predloge, ki naj jih vsebujejo mednarodni instrumenti v skupnem prizadevanju za zmanjševanje oziroma odpravo brezposelnosti.

Nadaljevanje prihodnjič

Listali smo po glasilih organizacij združenega dela

Poletni mozaik

Novinarji označujejo julij in avgust za obdobje, v katerem je čutiti nekakšno pomanjkanje zanimivih in pomembnih informacij, pa ga v tem smislu poimenujejo z obdobjem »kislih kumaric«. Skrben pregledovalec glasil organizacij združenega dela pa takšnega vtisa ne bi mogel dobiti. Do srede avgusta se je nabralo na naši uredniški mizi nekaj takih glasil. Izbrali smo nekaj informacij in jih prenesli v ta mozaik v kar se da pristni obliki...

aluminij Aluminij, glasilo delovne organizacije Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič«, Kidričevo
Št. 7, 8/julij, avgust 1983.

Dolgo in vroče poletje

Nepodpisani pisec na prvi strani pod naslovom »Dolgo in vroče poletje« zaskrbljeno ugotavlja, da je vroče poletje izsušilo tudi peresa njihovih redkih dopisnikov. »Večina vas je bila v pasjih vročih dneh na dopustu«, nadaljuje, »zato smo na seji uredniškega odbora sklenili, da poletni številki (julij, avgust) združimo v eno, kakor dela tudi večina drugih delovnih organizacij in celo uredništva drugih mesečnih revij. V času pomanjkanja papirja je to, toliko bolj prav.

Na naslovni strani vam ne ponujamo nič kaj osvežujočega, marveč orodje, fotografijo, ki jo je, kakor vse ostale, pripravil naš mojster Stojan Kerbler. Mislim, da je za naš trenutek tudi zelo primer-

na. To poletje je bilo delovno, ko so nas, bolj kot sonce, pogrevali besedni boji na raznih sestankih. Stiskalo nas je z vseh strani: sestajali so se sindikat, partija, samoupravni organi, vodstvo; prihajali so celo iz Ljubljane, da bi pomagali rešiti odnose v TGA. Prihajali so tudi novinarji, sedeli na naših dolgih sestankih, vsak po svoje videli položaj in nas potem v najslabši luči razkrili slovenski javnosti. Na to ni reagiral nihče, razen posameznikov, predvsem dolgoletnih članov TGA, ki so se ogorčeno oglašali.

Sedaj vlada v TGA zatišje, končuje pisec in na koncu vprašuje: Kaj nam bo prinesel čas, bomo videli septembra, ko bomo spočiti in polni moči morda pametneje presojali!?

**donitovi
RAZGLEDI**

Donitovi razgledi, Donit Medvode
Št. 7/julij 1983

Delavci so bili obveščeni

Četrtno svojega obsega je to glasilo namenilo odločitvi delavcev tozda Tesnila na referendumu, da se izločijo iz delovne organizacije in se organizirajo kot enovita delovna organizacija. Uredništvo sporoča, da je sodišče združenega dela SR Slovenije 9. junija odločilo, »da se pritožba delovne organizacije Donit in njenih temeljnih organizacij zavrne kot neutemeljena in potrdi odločba sodišča prve stopnje v Novem mestu.« Delovna organizacija Donit se je pritožila na sodišče združenega dela za tem, ko so delavci že omenjene temeljne organizacije odločili o svoji izločitvi.

Delavci Donita so bili o postopkih in odločitvah različnih organov in organizacij večkrat seznanjeni v Donitovih razgledih. O tem so pisala tudi druga sredstva javnega obveščanja. Sodišče je, kakor

ugotavlja uredništvo, torej odločilo in pritožbo zavrnilo, zato so se odločili odločbo o tem objaviti v celoti. Hkrati pa objavljajo tudi del poročila delovne skupine CK ZKS in stališča izvršnega odbora republiškega sindikata delavcev kemične industrije. S tem naj bi se delavci Donita prepričali, koliko naporov je bilo vloženih, da do te izločitve ne bi prišlo. Hkrati pa odločno zavračajo morebitna stališča, češ da želijo z objavo predstavljenih listin spodbujati nadaljnjo razpravo o izločitvi tozda Tesnila iz delovne organizacije oziroma o neupravičenosti te izločitve. »Sklep o izločitvi je na osnovi odločbe sodišča združenega dela postal pravnomočen in dokončen za vse udeležence v tej zadevi«, končuje svojo utemeljitev uredništvo.

**GLAS
UPRAVLJAVCA**

Glas upravljavca, glasilo delovne organizacije Meblo, Nova Gorica
Št. 8/15. 8. 1983

Z jadikovanjem ne bomo ničesar dosegli

»V kakšnem jeziku naj vas pozdravimo?« smo se pošalili 21. julija zjutraj pred sejo dvorano v Meblu, pred pričetkom prvega sestanka s predstavniki Mebla v tujini... Tako začenja uvodnik Aldo Vuga, v katerem že z naslovom poudarja že ničkolikokrat preverjeno spoznanje: dolar ne pride sam.

Zbrala se je večina tistih, ki se ukvarjajo z mednarodnim trženjem, da z Meblomimi predstavniki v predstavništvih ali firmah v Italiji, Franciji, Združenih arabskih emiratih, Kuvajtu, Iraku in Nigeriji neposredno spregovorijo o težkih problemih, ki so Meblo spremljali v prvi polovici leta, o možnostih, da izpolnijo izvozni plan do konca leta, o možnostih v naslednjem letu, o njihovih predlogih za uspešnejše delo. Letošnje izvozne cilje so do konca prvega polletja dosegli 85-odstotno, čeprav so v tem času za dolarje prodali kar za 22% več, kot so prodali zanje v lanskem prvem polletju.

»Kljub temu,« nadaljuje uvodnik, »da jih je glavni direktor seznanil z gospodarskim položajem v državi in s stanjem v Meblu, pri čemer je mnogokrat omenil vse težave, ki jih imamo pri zagotavljanju surovin, motiviranju ljudi, pri zagotavljanju likvidnosti in še pohvalil njihovo uspešno delo oziroma uspešno delo vseh izvoznih kadrov, pa so bili, sicer trgovsko uglašeni predstavniki v svojem izvajanju bolj malo diplomatski. Povedali so, da imajo tuji kupci, katerim prodajajo, dovolj svojih težav, da bi jih oni še z našimi morili.

Kupci potrebujejo od nas predvsem dobro blago, dobavljeno v dogovorjenih rokih in po konkurenčnih cenah. To pa ni redna praksa Mebla; posebno ne pri rokih. In prav je tako, da so bili pikri in direktni, vendar tudi konstruktivni, saj so dali mnogo predlogov, kajti z jadikovanjem ne bomo ničesar dosegli — tujcev naši problemi ne zanimajo...«

NOVICE

Novice, Rudniki svinca in topilnica Mežica
Št. 15/15. 8. 1983

Nas bo morda zdramil molk

V kolektivnu Rudniki svinca in topilnica Mežica so na nedavnih zborih delavcev rudarskih obratov razpravljali o poslovanju in gospodarjenju v letošnjem prvem polletju. V tozdu Rudarski obrati so ugotovili za 55.371.827,48 dinarjev izgube, ker je izpadla planirana prodaja, ker so se povečali poslovni stroški in je bil dohodek občutno manjši, medtem ko so se sredstva za osebne dohodke ter zakonske in pogodbene obveznosti povečali.

Zanimivo je, kot komentira to v uvodniku urednik Novic Edi Prošt, da so na sestanku izvršnega odbora konference osnovne organizacije sindikata tega tozda skupaj s člani sekretariata osnovne organizacije ZK ob vsem tem ugotovili: »... da so zbori potekali normalno in da je bilo obveščanje sodelavcev zadovoljivo.« In končuje svoje pikro razmišljanje z vprašanjem: »Če smo že na grozljive številke neobčutljivi, nas bo morda zdramil molk na zborih delavcev?«

dekorativna

Dekorativna, glasilo delovne organizacije Dekorativna, Ljubljana
Št. 8/avgust 1983

Kaj je odgovornost

Kaj je odgovornost, vprašuje v zanimivem sestavku Vladimir Kočevar in nadaljuje: »Ali je res tako težko, da ne bi znali odgovoriti na to vprašanje? To je izraz, ki ga slišimo vsak dan, vendar pogosto ne poznamo ali nočemo poznati prave vsebine odgovornosti.

Preprosto povedano pomeni odgovornost dosledno izpolnjevanje dogovorjenih in načrtovanih obveznosti. Posebno pomembna je osebna odgovornost za uresničevanje sprejetih planov, sklepov, nalogov itn. V procesu samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja lahko vsakdo pove svoja stališča in predloge, ko pa smo se odločili, ima vsakdo svojo vlogo in svoje obveznosti, ki jih je treba realizirati. Pri tem ne sme biti odstopanj, sicer postavljeni cilj nikoli ne bo dosežen.

Delavcem je družba zaupala družbeno premoženje in upravljanje in prav vsi smo odgovorni, da opravičujemo to zaupanje. Naša odgovornost je v tem, da aktivno sodelujemo v procesu samoupravnega odločanja in nato brez kompromisov izpolnjujemo spre-

jete odločitve. Ni odveč, da se stalno vprašujemo o lastnem izpolnjevanju obveznosti, ki se kaže v zavesti in tehnološki disciplini.

Odgovornost pomeni tudi, da tiste delavce, ki slabo opravljajo svoje obveznosti, opozarjamo oziroma predlagamo ukrepe. Ne smemo biti prizanesljivi do napak drugih, kajti to pomeni, da delamo v lastno in skupno škodo.

V težkih gospodarskih razmerah je edina rešitev, da se usmerimo v lastne moči in odgovorno gospodarjenje z družbenimi sredstvi ter v izvajanje dogovorjenih in predpisanih odločitev. Posledica odgovornega dela je dvig produktivnosti in kakovosti dela, s tem pa tudi višji dohodek in čisti dohodek.

Moč vsake družbe je v njeni materialni osnovi in v razvitosti družbenoekonomskih odnosov. Naša družba razvija samoupravne socialistične odnose in odgovorno delo je neločljiva sestavina naše družbene ureditve.«

Pripravil Dušan Rebolj

IZ GLASIL ZDRUŽENEGA DELA

LOGATEC

Ob svoji 30-letnici
in občinskem prazniku
Logatec čestitamo vsem
delovnim ljudem in občanom
za praznik.

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Lenart prodaja 3 poslovne prostore v 26. poslovnostanovanjskem objektu v Lenartu, Kraigherjeva 1, ki jih bodo zgradili do 1. marca 1984.

Posamezni poslovni prostor meri 40 m². Cena m² je 35.000,00 din.

Prostori so v pritličju zgradbe z direktnim vhodom s ceste.

Predvideni so za drobno, tiho obrt.

Vse natančnejše informacije dobite na Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Lenart, Partizanska c. 3.

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Lenart

Komisija za delo in delovna razmerja delovne skupnosti skupnih služb delovne organizacije

ŽUPA, Hemijska industrija Kruševac

RAZPISUJE prosta dela in naloge za nedoločen čas

trgovskega predstavnika za nabavljanje bakra na območju SR Slovenije

Razpisni pogoji:
— višje- ali srednješolska izobrazba, enoletne delovne izkušnje, osebni avtomobil in stanovanje s telefonom v Ljubljani

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov:
Splošne službe organizacije združenega dela ŽUPA, Hemijska industrija Kruševac.

Oglas velja 15 dni od objave.

**ROKOVNIK '84
PRIROČNIK '84**

Delavska enotnost

Prednaročila sprejemata knjigarni Delavske enotnosti na Tavčarjevi ulici 5 in Celovški cesti 43 v Ljubljani.

Načrtnejša pojasnila dobite po telefonu 320-403 in 317-870.

Boleče usklajevanje obsega in kvalitete vzgojnoizobraževalnih dejavnosti z gmotnimi možnostmi

Največji prihranek je, če izobražujemo takšne kadre in toliko, kot jih potrebujemo

Zaostrene gospodarske razmere zahtevajo nadaljnje zmanjševanje vseh oblik porabe. To velja tudi za področje vzgoje in izobraževanja, kjer so potrebni dodatni ukrepi za usklajevanje obsega programov z razpoložljivimi materialnimi možnostmi. Prizadevanja na tem področju niso nova, saj o stabilizacijskem programu na področju vzgoje in izobraževanja govorimo že vsaj dve leti. Toda doslej smo vedno našli rešitve, ki tega področja niso »dramatično« prizadele, sedaj pa je očitno, da smo rezerve »postrgali« in bodo varčevalni ukrepi bolj boleči.

Republiška izobraževalna skupnost je v sodelovanju s strokovnimi organi s področja vzgoje in izobraževanja pripravila dve gradivi: stabilizacijski program za uskladitev programov na področju vzgoje in izobraževanja s predvidenimi smotrnimi možnostmi ter nove materialne okvire in možne ukrepe za uskladitev na področju vzgoje in izobraževanja. O obeh je te dni stekla javna razprava po izobraževalnih organizacijah in občinah, čeprav so prvotno nameravali razpravo v teh dneh že strniti. To pa je bil tudi eden poglobitvenih očitkov doslej, saj je počitniški čas kaj malo primeren za široko in demokratično, pa seveda ustvarjalno razpravo.

Oba dokumenta — čeprav je treba priznati, da vsebujeta tudi mnoge neljube in najbrž tudi težko izvedljive ideje — sta naletela na hudo kritiko. Tisti, ki ju napadajo, so pozabili, da gre le za predlog, ki naj bi ga šele sprejeli po samoupravni poti. Nič torej še ni dokončnega, določenega, gre šele za predloge, pa naj bi bili ti kakršnikoli že. Zato takšne pavšalne kritike zastirajo bistvo problemov in ne prispevajo k stvarnemu ocenjevanju poti rešitev. Kot da bi se ravnali po tistih znani: seveda smo za stabilizacijo, vendar pri sosedu, nas pa pustite pri miru.

O stabilizacijskem programu na področju vzgoje in izobraževa-

nja so nedavno spregovorili tudi na skupni seji sveta za vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture pri RS ZSS in izvršnega odbora sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti.

V sindikatih so se sprijaznili s tem, da letošnji materialni položaj zahteva sprejetje takih kratkoročnih ukrepov, ki utegnejo prizadeti materialni položaj vzgoje in izobraževanja. To sicer ne pomeni, da bi morali odstopiti od globalnih ciljev, ki smo si jih zastavili na področju vzgoje in izobraževanja, bo pa ponovno potrebno pretehtati dinamiko njihovega doseganja in preveriti ustreznost sprejetih rešitev. Sindikati bodo zlasti pozorni do predlogov, ki predvidevajo prenos stroškov izobraževanja iz skupne porabe v osebno porabo, torej tistih, ki bi neposredno udarili po žepu učenca in njegove starše.

V sindikatih menijo, da bi razprave o varčevalnih ukrepih morali pospešiti ter da bi morale seči do sleherne šole. Le na ta način bodo ukrepi res pretehtan demokratičen dogovor celotnega področja. Ukrepi, ki jih predlaga republiški izvršni svet in izobraževalna skupnost zaslužijo vso podporo, pri tem pa morajo svojo vlogo odigrati tudi strokovni šolski organi, zlasti strokovni svet, ki naj zagotovijo upoštevanje in dograjevanje doslej oblikovanih rešitev.

Pri vsebinskih vprašanjih je pomembna racionalizacija predmetnikov in učnih načrtov, vključno z zmanjšanjem učne obveznosti učencev, ki zdaj znaša 32 šolskih ur. Znano je namreč, da se mnoge vsebine pri različnih šolskih predmetih nepotrebno podvajajo.

Slej ko prej je še najbolj odprto vprašanje mreže šol. Je že tako, da smo venomer govorili o njeni racionalizaciji, smo jo pa širili. Pri tem se moramo bolj zavedati, da gre za slovenske razsežnosti, ne pa za obstoj te ali one šole, torej za tipične lokalistične interese. Da

na tem področju ni vse dobro, pričča tudi dejstvo, da prenekateri novo zgrajeni domovi za učence niso zasedeni.

Pri racionalizaciji bi morale imeti posebno vlogo tudi posebne izobraževalne skupnosti. Te so že doslej odigrale svojo vlogo, pa vendar prevladuje občutek, da je teh skupnosti preveč in bi se jih dalo za racionalno delo tudi združevati. Posebno pozornost zasluži podatek iz ene od dosedanjih razprav, da posebna izobraževalna skupnost posebej lahko vpliva le na eno petdesetino sredstev, ki se obračajo na njenem področju.

Veliko prahu je dvignil predlog, naj bi ukiniti sredstva za prevoze v šolo. Predlog ni stvaren, čeprav bi morali prevoze v prihodnje v večji meri povezovati s študentsko in kadrovsko politiko nasploh ter usmerjanjem v domove.

Tudi predlagano plačevanje »šolnine« — na primer za ponavljalce ali za popravne izpite (nekateri so predloge že vzeli »zares« in popravne izpite že računajo) — spada med vprašanja, ki neposredno posegajo v »socialo« družine in jih je treba temeljito pretehtati, saj se utegnejo sprevreči v kaj drugega. Podobno velja tudi za omejevanje sredstev za svobodne dejavnosti učencev.

Dosedanja akcija za cenejšje, racionalnejše in dostopne učbenike ne bi smela zastati. Najboljša rešitev bi bila v krepitvi šolskih zalog in s tem cenenosti in dostopnosti učbenikov.

Vprašanje je še precej, res pa je, da gre za boleče posege, saj vsi po vrsti pomenijo manj sredstev. Šolniki pravijo, da so — kot delavci na drugih področjih združenega dela — pripravljeni stisniti pas. Toda pod pogojem, da bo to veljalo za vse in da bodo ukrepi pretehtani.

Igor Žitnik

Že dvanajstič srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

v sodelovanju z družbenopolitičnimi skupnostmi in organizacijami v občinah, kjer bodo območna srečanja, in v Gradišču v Slovenskih goricah, RS ZSS, RK ZSMS, tednikom Mladina, reviji Antena, časopisom Kmečki glas in Društvom slovenskih pisateljev

12. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov

Območna srečanja bodo v devetih krajih v Sloveniji:

v Sežani	jeseni 1983
v Radovljici	jeseni 1983
v Ravnah na Koroškem	jeseni 1983
v Dolenjsko	jeseni 1983
za Obalo	jeseni 1983
za Štajersko, Prekmurje	jeseni 1983
za SV Slovenijo	jeseni 1983
za Zasavje	jeseni 1983
za Ljubljano	jeseni 1983

Sodelujejo lahko pesniki in pisatelji začetniki, ki svojega dela še niso izdali (razen v samozaložbi) v knjižni obliki in še niso bili uvrščeni med najboljše v dosedanjih zaključnih republiških srečanjih pesnikov in pisateljev začetnikov.

Kandidati lahko sodelujejo z literarnimi prispevki v slovenskem jeziku, ki morajo biti napisani s pisalnim strojem.

Priveditelji bodo upoštevali prispevke vseh vrst proze, poezije in dramatik:

- črtice, novele, satire, humoreske, romane;
- pesmi, epigrame, basni, aforizme;
- dramska besedila, dramske prizore, skeče, enodejanke, tragedije, groteske, TV igre, TV nadaljevanke, filmske scenarije, scenarije za proslavo;
- kritiške prispevke, eseje z vseh področij umetnosti, kulturnega in družabnega življenja: kritike, eseje, družbeno angažirana razmišljanja.

Svoje prispevke pošljite v treh izvodih, označite jih s šifro, ne z vašim pravim imenom. Poslanim besedilom s šifro priložite zapečaten ovojnik z vašimi podatki, ki naj vsebujejo ime in priimek, točen naslov, izobrazbo, poklic, starost in šifro.

Vse poslane prispevke odstopijo avtorji za morebitno objavo brezplačno. Priveditelji bodo objavili dela izbranih avtorjev (območnih srečanj oziroma republiškega srečanja) na način in v obsegu, ki bo ustrezal gmotnim in organizacijskim možnostim.

Tričlanske žirije (imenoval jih bo priveditelj območnega srečanja) bodo med pravočasno prispelimi prispevki s svojega območja izbrale najboljše avtorje za območno srečanje. V primeru, da bo število uvrščenih v zaključno srečanje presegalo organizacijske zmogljivosti gostitelja, si odbor za literarno dejavnost pri ZKOS, upoštevajoč izključno kakovost, pridruže pravice zadnjega izbora.

Republiško srečanje za avtorje, ki jih bodo predlagali člani žirij območnih srečanj, bo februarja 1984 v Gradišču v Slovenskih goricah.

Prispevke pošljite najkasneje do 18. septembra 1983 na naslov: Zveza kulturnih organizacij Slovenije, Ljubljana, Kidričeva ulica 5, za 12. srečanje pesnikov in pisateljev začetnikov.

Morebitne dodatne informacije dobite na ZKO Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5 (tel.: (061) 211-828, interna 18).

Odbor za literarno dejavnost pri ZKOS

Kaže, da je kupcev premalo. Visoke cene učbenikov jih bodo najbrž na sejem rabljenih šolskih knjig še prignale. Kakorkoli že, posnetek priča, da je začetek novega šolskega leta tu. Z vsemi radostmi vred, pa z vsemi težavami. Slednjih bo za učence bržkone še najmanj.

Slika: Janez Pukšič

Z analizo vzrokov in usposabljanjem presegati zastoje

Spodbuda samoupravnemu odločanju

Da bi pomagali družbenopolitičnim organizacijam in drugim odgovornim nosilcem družbenopolitičnega in idejnega izobraževanja, je Center za družbenopolitično izobraževanje pri fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo uvrstil v svoj program izobraževalne dejavnosti seminar z delovnim naslovom **Samoupravljanje in delegatski sistem — analiza nekaterih vzrokov za zastoje**, ki bo 28., 29. in 30. septembra v Škofji Loki ter 5., 6. in 7. oktobra 1983 v Dobrni.

Na seminarju, ki je namenjen izvajalcem družbenopolitičnega izobraževanja v vseh okoljih, bodo obravnavali probleme samoupravljanja in možna izhodišča za nadaljnji razvoj, organizacijo združenega dela — temeljno družbeno in samoupravno celico, v kateri se razvijajo osnovni delovni — proizvodni, materialni, ekonomski, socialni in medčloveški odnosi. Zato je potrebno razvijati in graditi samoupravni sistem in samoupravne odnose prav v osnovnih družbenih celicah — družbeni bazi, v kateri morajo imeti odločilno vlogo delovni ljudje — samoupravljalci. Za te naloge pa morajo biti dobro usposobljeni.

Udeleženci bodo analitično obravnavali vzroke za zastoje v razvoju samoupravljanja; normativno nedorečenost in enostransko uveljavljanje določil zakona o združenem delu ter odkrivanje vzrokov za zastoje v uresničevanju normativnih določil; organizacijsko strukturo delovne organizacije in negativne težnje ter pojave, ki iz tega izhajajo; težnje po odcepljanju tozodv in reorganizaciji v samostojne organizacije — konflikte med tozdi in delovnimi skupnostmi; neurejene dohodkovne odnose; procese samoupravnega odločanja, kjer bodo kritično in analitično ocenjevali procese in metode usklajevanja stališč pri

sprejemanju odločitev v tozdi in v delovnih organizacijah.

Obravnavali bodo tudi pristojnosti posameznih organov in organizacij, probleme obveščanja in komuniciranja pa tudi delovno organizacijo z vidika njenega okolja in možnosti uveljavljanja ter delovanja delegacij in delegatskega sistema.

Da bi lahko obravnavar o problematiko na seminarju prikazali čim bolj nazorno, bodo udeleženci seminarja obiskali tudi delovni organizaciji »Sava« Kranj in sozd »Merx« Celje, kjer se bodo seznanili z njenim modelom samoupravne organizacije.

Ob zaključku seminarja bodo na osnovi izhodišč in prakse tridnevnega seminarja govorili tudi o načrtovanju družbenopolitičnega izobraževanja v temeljni celici življenja in dela — v temeljni organizaciji združenega dela.

Iz tematike je razvidno, da organizatorji želijo udeležence

seminarja seznaniti in uvesti v analitično in problemsko obravnavanje družbenih in samoupravnih interesov, ki naj bi jim pomagala pri njihovem nadaljnjem delu, predavanju — sodelovanju v izobraževalnem procesu in programiranju in organiziranju tovrstnega izobraževanja.

Na seminarju bodo sodelovali znanstveni, družbenopolitični, strokovni delavci ter nosilci samoupravnih nalog v ozdih. Med njimi dr. Bogdan Kavčič — FSPN; dr. Savin Jogan — RK SZDL; Janez Bajuk — Novoles, Novo mesto; Janez Krnc — CK ZKS; Svito Vižintin — družbeni pravobranilec samoupravljanja iz Nove Gorice; Albin Cocej — družbeni pravobranilec samoupravljanja iz Celja; mag. Franc Kržaj — Ljubljanska banka; Boštjan Markič — FSPN; mag. Marjan Šetinc — Pedagoški inštitut.

Joža Košir

Tečaj za mentorje planinske vzgoje

Učitelji v Bavšici

V planinskem vzgojnem centru v Bavšici je bil desetdnevni tečaj za pedagoške delavce — mentorje planinske vzgoje v otroških vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Tečaj, ki ga je vodil Srečko Pungartnik iz Maribora v sodelovanju z inštruktorji, je uspešno opravilo trinajdeset tečajnikov iz najrazličnejših krajev in planinskih društev Slovenije, pripravila pa ga je mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije.

Vodaj tečajev je že nekaj let Srečko Pungartnik, ki nam je o poteku in namenu letošnjega ter o vlogi planinske vzgoje na šolah in drugod povedal:

Center v Bavšici in gore nad dolino nudijo res zelo dobre naravne in tehnične možnosti za tečaje, ki sicer potekajo povsem po predmetniku tečaja za mladinske vodnike, s to razliko, da na tečaju ni preverjanja znanja v obliki izpitov. Velik poudarek dajemo pripravi in vodenju planinske šole, kjer naj bi bil mentor planinske vzgoje predvsem organizator vsega dogajanja ter tista zaupljiva vez med starši in planinskim društvom. No, nekako normalno je, da na tečaju nekoliko zanemarimo pedagoške predmete, pač pa skušamo in običajno tudi z velikim uspehom, razviti prostovoljne dejavnosti, ki nujno spremljajo planinstvo in so za delo z najmlajšimi planinci posebej zanimive. Precej časa namenjamo planinski fotografiji, botaniki, orientaciji, kulturi, prvi pomoči, pripravljamo informativno glasilo, družabne večere. Med tečajniki je tudi nekaj takih, ki jim vodenje planinskih skupin ni več tuje. Ti prenašajo izkušnje in spoznanja na začetnike, zlasti na okroglih mizah o mladinskem planinstvu so.

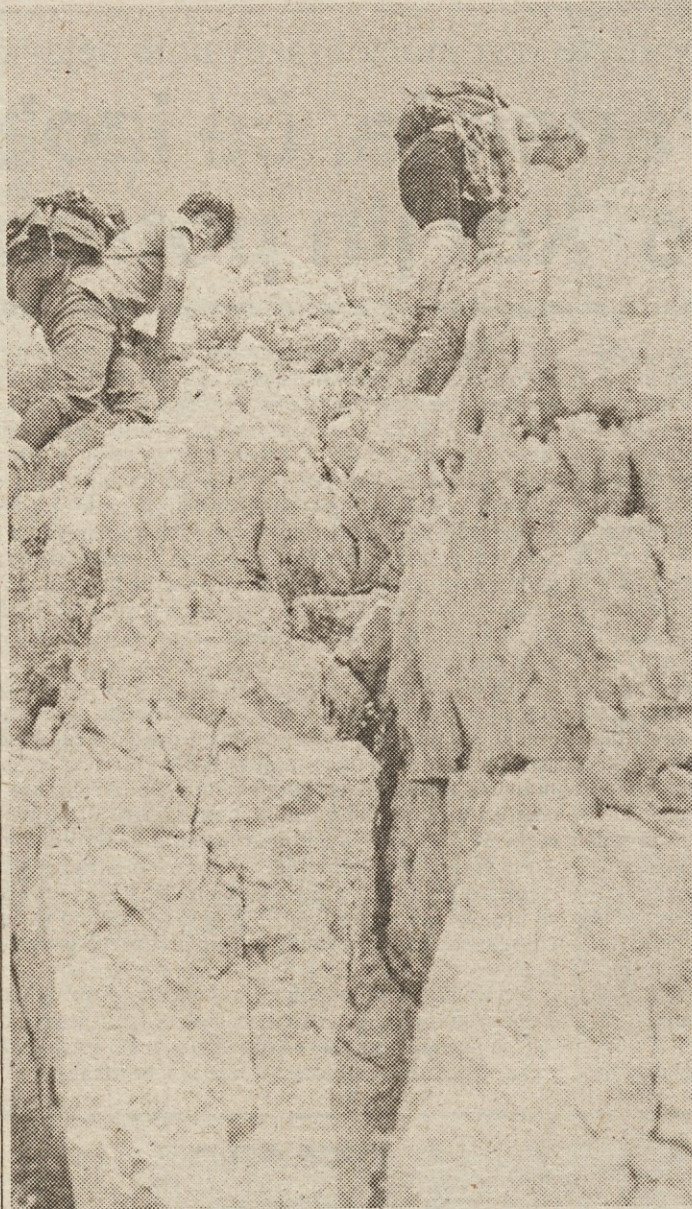
V prejšnjih letih so na tečaj v glavnem prihajali pedagogi po napitilih svojih planinskih društev, zdaj je po priporočilu Zavoda za šolstvo SRS vse več in več napotil iz šol in vzgojnovarstvenih organizacij, kar daje slutiti, da postaja planinstvo že del vzgojnoizobraževalnega procesa.

Kot zanimivost naj povem še to, da je reklama za naš tečaj kar ustno izročilo starejših tečajnikov, ter da se ga udeležujejo od najmlajših pa že kar do upokojenih pedagogov, ki tudi na jesen življenja še vedno radi vodijo mlade v skrivnostni svet gora.

Srečko nam je še povedal, da na tečaju nekoliko bolje obdelajo planinske tehnične predmete na planinskih turah na okoliške vrhove ali na vajah v Bavšici. Tečajniki so iz leta v leto bolj opremljeni, tehnično podkovani, pa tudi kondicija jih ne izdaja tako pogosto kot prejšnja leta. Morda so tudi zato tako navdušeni nad dolino Bavšice, taborom in seveda gorami, pa tudi pripomb, da so ti kraji odmaknjeni, zadnja leta ni več.

Pogovoru se je pridružil tudi inštruktor na tečaju Vinko Pfeifer iz Trbovelj:

»Naj omenim izredno bogato floro v sami Bavšici in njeni okolici. To je za tečajnike, med katerimi so mnogi biologi ali geografi, pravi izziv in seveda poleg užitka tudi dragocena šola. Pohod na Rombon pa ni le običajna šolska ura, temveč glede na ostanke vojaških objektov frontne linije iz I. svetovne vojne tudi spoznavanje brezsmiselnega vojskovanja v neizprosni gorski svet, hkrati pa tudi del zgodovine naših dedov. Vzpon na Baški Grintavec pa je res lep in zanimiv zaključek naših tečajev, saj planincem nudi poleg tehničnih zapletov, zanimivosti na poti in že omenjenega planinskega cvetja tudi razglede na domala ves alpski svet.«

Ko smo za mnenje o tečaju, počutju in delu na njem pobarali tudi tečajnike, smo dobili kratke, a jedrnate odgovore: enkratno, čudovito ali zelo v redu. To nam tudi vse pove. Tudi to, da so tečajji za mentorje planinske vzgoje še kako potrebni in koristni, kajti veliko je mladih, ki si želijo v gore.

Boris Mlekuž

Lepa nagrada

Bijelopoljske delovne organizacije in občinski svet sindikata so zagotovili 250 delavcem iz neposredne proizvodnje desetdnevni oddih na morju, v planinah ali toplicah. V ta namen je bilo potrebno zagotoviti skoraj dva milijona dinarjev.

Za delavce, ki so jih izbrali predvsem po delovnih uspehih in socialnem položaju, je to vsekakor svojevrstna nagrada. Na letošnjo akcijo občinskega sindikalnega sveta, ki jo vsekakor velja posnemati, v tem kraju ne mislijo pozabiti. Njen končni cilj pa je, poudarjajo organizatorji brezplačnega letovanja, da bi združili sredstva za zidavo lastnih objektov, v katerih bi lahko letovalo čimveč delavcev.

U.

Prvi športniki Kopitarne

V sindikalni dvorani Sevnica je bil slovesni zaključek delavskih športnih iger občine Sevnica za leto 1982—83.

Končni vrstni red moških ekip:

1. M — Kopitarna Sevnica 92 točk, 2. Lisca Sevnica 76, 3. Metalna Krmelj 36, 4. STT 30, 5. Prosveta Sevnica 27, 6—8. Stilles Sevnica, Jutranjka Sevnica in GIP »Beton« Sevnica vsi po 24 točk, 9. Postaja milice Sevnica 23, 10—11. občinska uprava in Jugotanin Sevnica po 15 točk, 12. Elektro Sevnica 9, 13. Mercator, kmetijski Kombinat Sevnica 7 in 14. ABC Pomurka Gostinsko podjetje Sevnica 5 točk itd.

Vrstni red ženskih ekip: 1. Lisca Sevnica 29 točk, 2—3 Jutranjka Sevnica in Prosveta Sevnica po 10 točk. Na teh igrah je sodelovalo 61 moških in samo tri ženske ekipe s skupnim številom 150 delavcev in delavk iz 14 delovnih organizacij, kar pa je še vse premalo, saj je v občini Sevnica približno 50 odstotkov delavk od vseh zaposlenih. Daleč najbolj uspešni so bili delavci M — Kopitarna Sevnica in bili prvi v šahu, streljanju, kegljanju, namiznem tenisu, rokometu in nogometu, Lisca pa je bila prva v odbojki, Prosveta v smučanju in Jugotanin v košarki. Občinski svet ZSS Sevnica je vsem prvouvrščenim podelil pokale v trajno last, za skupino v moški in ženski konkurenci pa prehodna pokala.

Janko Blas

V devetih panogah so bili športniki Kopitarne kar šestkrat prvi.

Tek po Udin borštu 1983

Sekcija za rekreacijo ŠD Kokrica tudi za letošnjo prvo soboto v septembru prireja že tradicionalni tek po Udin borštu. Tek posveča organizator dvodnevni boju borcev Kokrškega odreda oziroma zadnjemu boju borcev 2. bataljona Kokrškega odreda, saj je 13. in 14. septembra 1942. leta padlo 24 borcev, 33 je bilo ujetih, samo šestim pa se je posrečilo rešiti.

Tekaška proga gre mimo spomenikov v Udin borštu in vodi večina po mehkih gozdnih stezah v osrčju gozda. Tekmovanje bo potekalo v trinajstih kategorijah. Vojski v vojaški uniformi bodo tekli 2 km. Pionirji in pionirke se bodo pomerili na 2 km oz. 4 km dolgi stezi, ženske na 7 km, moški pa na 13 km.

Start in cilj teka bosta v soboto 3. septembra 1983 ob 17. uri pred zgradbo osnovne šole na Kokrici. Tekmovalci se lahko prijavijo od 15. ure dalje.

Tek po Udin borštu torej ostaja uvodna preizkušnja zmogljivosti, oziroma eden prvih testov poletne aktivnosti za vse rekreativne tekače, ki se že pripravljajo na jesenske teke in zimske tekaške maratone.

Lani se je udeležilo tekov 400 tekmovalcev, to pa od organizatorja zahteva, da bo tudi letošnjo prireditev vzorno pripravil.

ŠD KOKRICA

Najglasnejši smeh izza stroja

»O le naprej, o le naprej, dokler je še vetra kej!«

Ko je izkoristil že vse privilegije, je postal najbolj goreč borec — proti privilegijem.

Zelo rad se je hvalil, s kako malo sredstvi, a vendar nadvse uspešno, je nekoč vodil »svoje« podjetje.

Res, kot direktor je uspešno uporabljal le potni list in blok naročilnic za reprezentanco.

Ves svet je prekrižaril tovariš direktor, da sklepal je »briljantne« posle.

Res, ženi kupoval je zlate broške in sploh bil specialist za potne stroške.

Pravijo, da je pri izbiri za posamezne funkcije tudi zelo važno merilo, kje naj bi bil izbranec najbolj koristen. Skrajni čas bi že bil, da bi razmišljali še o tem, kje bo najmanj škodljiv.

Naše bogate turistične izkušnje bomo menda prenašali na Alžirijo.

Čudno, bil sem trdno prepričan, da imamo Alžirce za — prijateljsko ljudstvo.

Pravijo, da bodo Japonci zgradili prvi muzej kave.

Sramota, pri nas, kjer kava, edina na vsem vesoljnem svetu, pomeni že pravi muzejski eksponat — pa nič.

Ferdo Kavtičnik

Brez panike, ni potres, trese se samo proračun federacije.

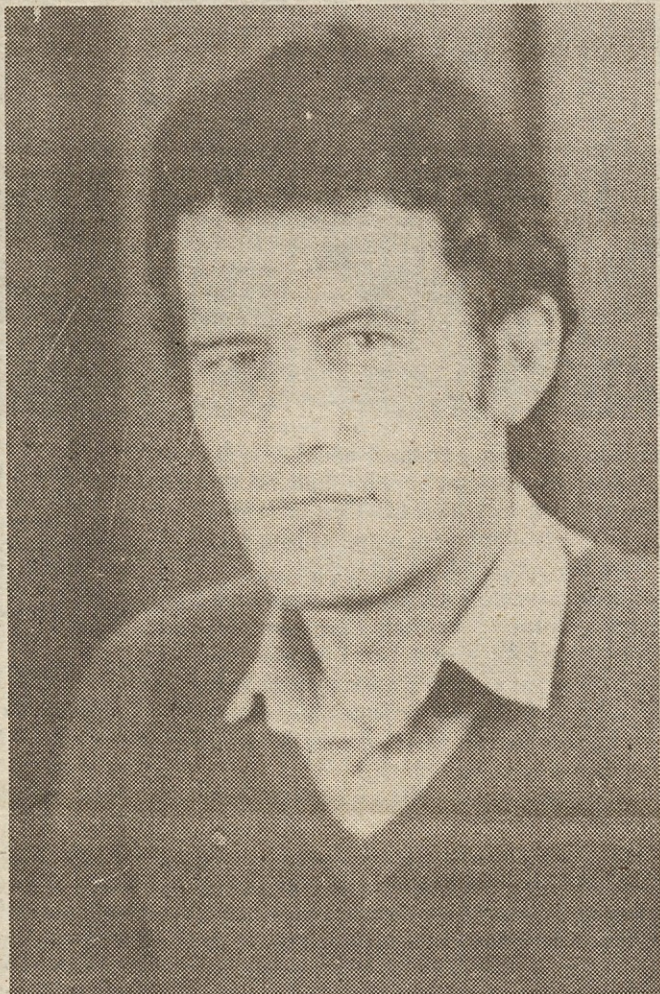
Rešitve so samo v opori na lastne moči.

Ciril Kraševac

Ne glejmo le drug drugemu v lonec

»Veliki in drugi politiki govorijo o tem, kako moramo pospešiti inovacijsko dejavnost, kako moramo razviti množično gibanje na tem področju... Dostikrat pa sploh ne vedo, za kaj gre in v mnogih besedah, govorih in referatih bi morali poudariti glavnega krivca za šibko inovacijsko dejavnost. Pri nas prepegosto gledamo drug drugemu v lonec, bojimo se pošteno povedati, da mora imeti človek, ki je prinesel pomembno izboljšavo, gmotno korist in tudi moralno zadoščenje, ne pa da ga iz zavisti gledamo postrani. Boja z ovirami v inovacijski dejavnosti ne dobivamo na sestankih, temveč v življenju, v spreminjanju miselnosti ljudi v vsakem samoupravnem okolju; o nujnosti, da storimo večji korak v razvoju te dejavnosti, pa sploh ni potrebno posebej govoriti. Sami vemo, da smo na tem področju na repu dogajanj v Evropi in to predvsem zategadelj, ker ne znamo izrabiti naših umskih zmožnosti, ne znamo se organizirati in plačati tistega, kar kdo ustvari. Ravnamo po pregovoru: naj sosedu koza crkne...«

— Dokaj črno sliko dajete!?

»Na srečo ni povsod tako, celo malo je takih primerov. So pa značilni za tista okolja, kjer ni napredka ali pa kjer razmišljajo približno takole: če uvedemo te rešitve, bo toliko in toliko delavcev brez dela. Kaj pa bomo z njimi? To je seveda normalno vprašanje, več kot potrebno v naših razmerah slabe organizacije dela in nizke produktivnosti, vendar pa menim, da v delovnih kolektivih to ni ravno težko razvozlati.

— Vi pridete v tovarno z dogovorjenimi nalagami!

»S pogodbo je določeno, kaj moramo storiti. Najprej razčlenimo razmere, spoznamo tehnološki postopek, iščemo stvari, ki v proizvodnji izdelka niso nujne... Lahko gre za sestavni del, lahko za operacijo dela, za nepotrebno delo ali počivanje, in potem se človek vpraša, kako bi takšen izdelek lahko naredil hitreje, ceneje in morda tudi bolje. Naredimo projekt, s katerim se seznanijo najprej strokovne ekipe v tovarni in potem samoupravni organi, in sodelujemo tudi pri uvajanju naših rešitev v praksi.«

Opravičilo

V 32. številki Delavske enotnosti nam jo je na zadnji strani spet zgorodil fiksarski škrt. Natakur Mario Markovič iz Fiese namreč ne zasluži 140 tisočakov na mesec, kot smo pomotoma zapisali, temveč le 14.

Uredništvo

— In rezultati?

»Pošteno vam povem, da spod 15-odstotnim povečanjem proizvodnje posameznih izdelkov še nismo bili. Sem le člen v verigi delavcev, ki iščemo ustreznejše rešitve, vendar vem, da smo z njimi v nekaterih organizacijah združenega dela dvignili produktivnost tudi za 50 odstotkov, pri izdelavi nekaterih izdelkov pa še več. Človek, ki hodi odprtimi očmi po tovarniških halah, lahko marsikaj opazi, zbira napake v proizvodnem procesu in od tod so tudi zamisli za boljše rešitve. Samo ideje kajpak niso dovolj, saj jih je treba speljati v življenje, narisati in izračunati mnoge stvari in tako narediti projekt. Spet ne smete jemati tega tako zelo učeno, kljub temu pa mora biti na strokovni ravni. Na dan se lahko porodi v kaki tovarni do dvajset, morda celo več izboljšav... To so preprosti posegi v proizvodnjo, ki pa so lahko zelo pomembni in učinkoviti.«

— Govorite o zamislih in rezultatih v vašem biroju. Kako pa »gradite« te svoje projekte?

»Gre za znanje in spoznanja naših ljudi. Najmanj v dvajsetih organizacijah združenega dela smo vsako leto in v njih moramo poznati vse, če hočemo kaj izboljšati. Udeležujemo se tudi vseh mogočih sejmov in tam se marsikaj izve o napravah in strojih. Toda pri nas jemljemo sejme vse preveč površno, bolj kot turistično potovanje in včasih hodijo ljudje iz delovnih organizacij na

sejme po nekakšnih čudnih ključih. Všeč mi je ravnanje neke delovne organizacije, ko pošlje poslovodni organ na sejem strokovnjake in potlej od njih zahteva, da natančno poročajo o tem, kar so videli in to tudi poskušajo vpeljati. Japonci bi si morali jemati za zgled, kako ravnati na sejmih. Na lastne oči sem videl, kako si ti ljudje veliko zapisujejo, v diktafon opišejo izdelek in na prospektih označijo vse, kar je vrednega. Tako poskušam ravnati tudi sam in brez pretiravanja lahko rečem, da mi to pomaga pri delu.«

— Spet ste zelo kritični do razmer doma...

»Seveda. Povem vam, da smo za robote, o katerih je toliko govora, naredili le ohišje, mehanski del. Če pošljete dobrega orodjarja na sejem in mu naročite, naj si pogleda ohišje robota in ga potlej naredi, vam povem, da bo to zmogel. Zakaj moramo odkrivati znano, zakaj kupovati licence za stvari, ki jih lahko sami naredimo.

Mi v Iskri pa imamo srečo. Ha, ha... Ne smete to jemati kot srečo, temveč kot dobro organiziranost, kajti Iskrin Indok deluje tako, da nas seznanja z vsemi najnovejšimi dognanji v strokovni literaturi. Vsak teden pride na obhod gradivo, in če ga rabiš, ga lahko fotokopiraš. Tudi to je zelo pomembno, kajti če ne slediš najnovejšim spoznanjem na vseh področjih, potlej zares capljaš na mestu, kupuješ nepotrebne licence in se razprodajaš. Pred kratkim sem bil v eni izmed naših tovarin in ugotovil, da delajo tujemu partnerju nadomestne dele za izdelek, ki ni več v prodaji. Pa veste, kaj so naredili? Našli so boljše rešitve za proizvodnjo, cenejšo in tudi za kupce uporabnejšo. Pa so klicali partnerja, če lahko to spremenijo, a jim ni dovolil. Sam pa je to spremembo porabil za novi izdelek, naša tovarna pa je ostala bosa.«

Najin pogovor se je počasi iztekal. Omenjala sva nekatere organizacije združenega dela, kje vse je že bil, kje so marsikaj izboljšali, in tudi o zavisti v nekaterih okoljih zna Ciril Kraševac veliko povedati. Za vse kajpak ni prostora, kajti Ciril je med tistimi, ki ne dovoli, da bi očrnili poslovnega sodelavca. Prav je tako, vendar pa bi se v tistih okolišjih, kjer premalo razmišljajo o večji produktivnosti, boljši organizaciji dela in tudi boljšem nagrajevanju po delu in njegovih rezultatih lahko zamislili. »Spoštujmo delo, ne zanemarjajmo idej, pa naj so na začetku videti še tako nepomembne, predvsem pa spoštujmo tiste, ki razmišljajo o izboljšavah.« tak napotek nam je ob koncu dal naš sogovornik.

Marjan Horvat.

Naš pogovor

Vsi separati in sklepni dokument komisije zveznih družbenih svetov za vprašanja ekonomske stabilizacije so izšli v zbirki aktualna tema, založbe Delavska enotnost.

št. 1: IZHODIŠČA DOLGOROČNEGA PROGRAMA EKONOMSKE STABILIZACIJE	125 din
št. 2: PROTIINFLACIJSKI PROGRAM	65 din
št. 5: ELEMENTI POLITIKE IN SISTEMA EKONOMSKIH ODNOSOV S TUJINO	40 din
št. 6: DOLGOROČNI PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE STANOVANJSKEGA IN KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA	65 din
št. 7: DOLGOROČNI PROGRAM RAZVOJA AGROINDUSTRIJSKE PROIZVODNJE	50 din
št. 8: VPRAŠANJA ZAPOSLENOSTI IN SMERNICE DEJAVNOSTI ZA NJIHOVO REŠEVANJE	20 din
št. 10: POLITIKA RAZVOJA DRUŽBENIH DEJAVNOSTI KOT FAKTOR EKONOMSKE STABILIZACIJE	20 din
št. 11: TEMELJI IN OKVIRI DOLGOROČNE SOCIALNE POLITIKE	40 din
št. 12: DOLGOROČNI PROGRAM EKONOMSKE STABILIZACIJE V PROMETU	40 din
št. 14: TEMELJI STRATEGIJE TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA	60 din
št. 15: STRATEGIJA DOLGOROČNEGA RAZVOJA ENERGETIKE JUGOSLAVIJE	70 din
št. 16: POLOŽAJ IN RAZVOJ DROBNEGA GOSPODARSTVA	30 din
št. 19: PRILAGAJANJE GOSPODARSKEGA SISTEMA ZAHTEVAM STABILIZACIJE	90 din
št. 20: STRATEGIJA IN TEMELJI RAZVOJNE POLITIKE	100 din
št. 21: SKLEPNI DEL DOLGOROČNEGA PROGRAMA EKONOMSKE STABILIZACIJE (Sinteza dela Kraigherjeve komisije)	120 din
št. 22: RAZVOJ PRAVNEGA SISTEMA Z VIDIKA GOSPODARSKE STABILIZACIJE (s priložo Pravni sistem in ekonomska stabilizacija — govor Sergeja Kraigherja na 21. srečanju pravnikov v Opatiji 26. 5. 1983)	80 din
št. 23: REGIONALNI VIDIKI RAZVOJA JUGOSLAVIJE	60 din

PRIPOROČILO!

Nepogrešljiv pripomoček pri izvajanju stabilizacijskega programa so tudi naslednje brošure iz zbirke Knjižnica sindikati:

št. 56 — Temeljni problemi združevanja dela in sredstev	210 din
št. 59 — Kriteriji prestrukturiranja slovenskega gospodarstva	220 din

AT št. 18 — Ekonomske zakonitosti in stabilizacija 65 din

Naročila pošljite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Celovška 43, kupite pa jih lahko v Knjižarni Delavske enotnosti na Tavčarjevi ul. 5 v Ljubljani in v kioskih po vsej Sloveniji.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Celovška cesta 43, Ljubljana nepreklicno naročamo ..... izv. Aktualna tema št. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23.

in ..... izv. Knjižnica sindikati št. 56, 59.

Naročeno pošljite na naslov: .....

Ulica, kraj, poštna številka .....

Ime in priimek podpisnika .....

Datum ..... Podpis .....

žig